

کانون فرهنگی آموزش
سالن ۱۴
نمایشگاه بین المللی کتاب
مجموعه
طبقه بندی شده (قلم چی)
با تخفیف ویژه

جامعه

روزنامه

چاپ عصر

... فقط !!
DAEWOO
صوتی، تصویری، خانگی

• No.76 • Vol.1 • May 27, 1998 •

• Jameah (Society) Iranian Independent Daily •

• چهارشنبه ۶ خرداد ۱۳۷۷ • ۱ صفر ۱۳۷۹ • سال اول • شماره ۷۶ • ۵۰ تومان • ۱۶ صفحه •

فردا منتظر اوست - هر خلوتی، گوشه ساکت و دنجی، مکانی است که بساط دانش اندوزی گسترده گردد و نوجوان امروز تلاش و توان پرشی
قهرمانانه از موانع چهل و ناآگاهی را بیاموزد. فردا منتظر اوست. عکس: سیاوش حبیب‌اللهی

بازتاب سیاست تنش زدایی خاتمی در منطقه و جهان

وزارت کشور
اقدام مهاجمان
در پارک لاله
را تأسف‌آور
خواند

ناو آمریکایی ایندپندنت خلیج فارس را ترک کرد

گروه سیاسی - ناظران سیاسی تحولات تازه در منطقه مبنی بر بازگشت نظم و آرامش را نخستین نتایج و آثار سیاست تنش زدایی سید محمد خاتمی رئیس‌جمهور در منطقه و جهان می‌دانند.
این ناظران گفتند سفر سعد الفیصل وزیر امور خارجه عربستان سعودی به تهران و گسترش و بهبود روابط تهران با پایتخت‌های عربی از جمله قاهره، اعلام رسمی عدم دخالت ایران در انفجار ظهران از سوی دولت سعودی، لغو تحریم شرکت‌های اروپایی طرف همکاری با ایران و همچنین خروج ناو ایندپندنت از بقیه در صفحه ۲

در همین صفحه

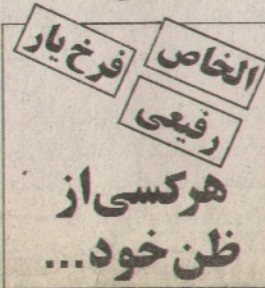
اجتماعی

هنری

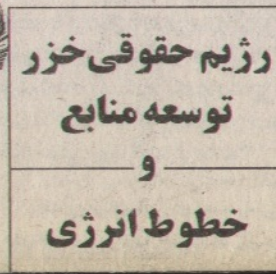
ادبی

اندیشه

سیاسی

هنری

گفتگو

هنری

وزارت کشور اقدام مهاجمان در پارک لاله را تأسف آور خواند

در بخش دیگری از این اطلاعیه آمده: اقدامات ناشایستی که برای برهم زدن این مراسم قانونی شد، موجب تأسف بوده و استفاده از گاز اشک آور و دودزا در این تهاجم جای تردید و تأمل بیشتر دارد. در این اطلاعیه همچنین تأکید شده است که به دنبال صدور مجوز برگزاری تجمع برای یک گروه قانونی در پارک لاله، هماهنگی لازم با مراکز ذیربط امنیتی و انتظامی به عمل آمده بود.

کرد: وزارت کشور انتظار دارد مراجع قانونی ذیربط پس از تکمیل بررسی ها و شناسایی عوامل اصلی ایجاد این تخلف آشکار، مراتب را مورد پیگیری قرار دهد و نتیجه را به اطلاع مردم شریف برساند. این وزارتخانه همچنان تلاش خواهد کرد تا از حقوق قانونی مردم و نهادهای مدنی جامعه در برابر خشونت ها و قانون شکنی های گروه های فشار دفاع کند.

گروه سیاسی - در پی حمله مهاجمان به تجمع قانونی هواداران اتحادیه انجمن های اسلامی دانشجویان در بعدازظهر روز دوشنبه در پارک لاله که به مجروح شدن جمعی از حاضران منجر شد، وزارت کشور با صدور اطلاعیه ای اقدام مهاجمان را ناشایست و تأسف آور خواند. به گزارش خبرنگار ما روابط عمومی وزارت کشور دیروز با انتشار اطلاعیه ای در این باره اعلام

حرم آزادی، امنیت و آسایش مردم را در مقابل کسانی که به بهانه های گوناگون می کوشند مردم را در حسرت همه چیز حتی آزادی فکر و اندیشه و حقوق طبیعی و قانونی و الهی شان نگه دارند، به عنوان یک ضرورت دینی و اسلامی و ملی قلمداد کرده است. نخستین شماره جهان اسلام در هشت صفحه دو رنگ منتشر شده و پناش را بر حداکثر ۷۰ هزار نسخه تیراژ گذاشته است. جامعه توفیق دست اندرکاران جهان اسلام در انتشار مجدد روزنامه شان را شادباش می گویند.

شهردار تهران ۱۷ خرداد در دادگاه علنی محاکمه می شود

این خبر را که از سفر وی به خارج از کشور به علت اتهام فساد مالی معاونت به عمل می آید، تکذیب کرد. وی اعلام کرد که چنین حکمی از جانب دادگاه به وی داده نشده است. کرباسچی همچنین گفت که در حال حاضر قصد سفر به هیچ کشوری را ندارد. یکی از روزنامه ها روز دوشنبه گذشته در گزارشی نوشت که از سفر کرباسچی به خارج از کشور برای شرکت در کنفرانسی در توکیو درباره سرپرستی امور شهری، در دیدار با سعود الفیصل

خاتمی: امروز کشورها دیگر نمی توانند با هم گفت و گو نکنند

مسائل منطقه اشاره کرد و افزود: کشورهای منطقه امیدهای بسیاری را به شما و ایران بسته اند. وی افزود: شما روش صحیحی را در پیش گرفته اید و به همین جهت برادران شما در عربستان سعودی دشمنان را به سوی شما دراز می کنند و با دیدی باز از مواضع شما در مسائل منطقه استقبال می کنند.

وزیر خارجه عربستان در این دیدار بر گسترش روابط دو کشور در چارچوب کمیسیون مشترک اقتصادی تأکید کرد.

گروه سیاسی - محاکمه غلامحسین کرباسچی شهردار تهران روز یکشنبه ۱۷ خرداد ماه جاری به طور علنی برگزار می شود. به گزارش ایرنا، روابط عمومی دادگستری استان تهران دیروز تأیید کرد: «جلسه محاکمه کرباسچی در شعبه ۱۴۰۲ (۲۶ سابق) مجتمع قضایی ویژه کارکنان دولت به طور علنی برگزار خواهد شد». از سوی دیگر رویترز نیز به نقل از شماره دیروز روزنامه تهران تایمز نوشت: غلامحسین کرباسچی

در دیدار با سعود الفیصل

روابط میان ایران و عربستان سعودی ابراز خرسندی کرد و گفت: روابط خوب دو کشور ایران و عربستان نه تنها برای منافع دو ملت مفید است بلکه برای صلح منطقه ای و کل دنیای اسلام منشأ برکات و خیرات است.

سعود الفیصل که در این دیدار پیام کتبی عهد پادشاه عربستان سعودی را تسلیم خاتمی کرد ضمن تأکید بر دیدگاهها و روشهای یکسان دو کشور به اهمیت رهنمودهای رئیس جمهور ایران در

گروه سیاسی - محاکمه غلامحسین کرباسچی شهردار تهران روز یکشنبه ۱۷ خرداد ماه جاری به طور علنی برگزار می شود.

به گزارش ایرنا، روابط عمومی دادگستری استان تهران دیروز تأیید کرد: «جلسه محاکمه کرباسچی در شعبه ۱۴۰۲ (۲۶ سابق) مجتمع قضایی ویژه کارکنان دولت به طور علنی برگزار خواهد شد».

از سوی دیگر رویترز نیز به نقل از شماره دیروز روزنامه تهران تایمز نوشت: غلامحسین کرباسچی

گروه سیاسی - سید محمد خاتمی رئیس جمهور در دیدار با سعود الفیصل وزیر خارجه عربستان سعودی گفت: «اختلاف نظر در میان همه کشورها طبیعی است ولی به درجه ای از رشد رسیده ایم که نمی توانیم با هم گفت و گو نکنیم».

به گزارش ایرنا، رئیس جمهور در این دیدار از موقعیت ممتاز

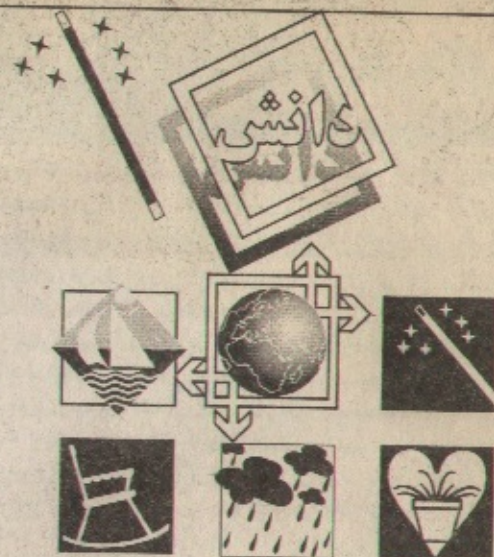
«قند و شکر» با

«خدمات بازرگانی»

ادغام شد

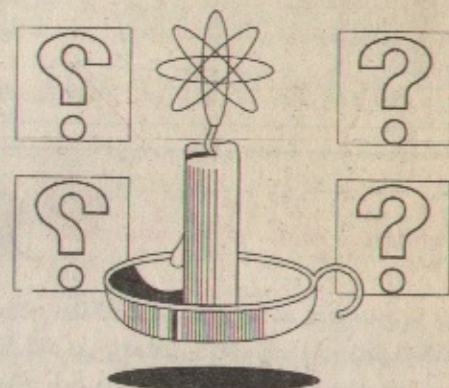
گروه اقتصادی - با تصویب شورای عالی اداری و به پیشنهاد مشترک وزارت بازرگانی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور، سازمان گسترش خدمات بازرگانی، از ادغام شرکت های قند و شکر و گسترش خدمات بازرگانی، تشکیل شد.

شریعتمداری وزیر بازرگانی با اعلام این خبر گفت: تشکیل این سازمان کوچک کردن بدنه اجرایی و کاهش حجم فعالیت های تصدی دولت در بخش های مسوازی و گردآوری تشکلهای همبست و همگن در یک مجموعه واحد است.

جامعه به دانش تازه های رسید

از یک ماه پیش گروهی جوان و جست و جوگر در تنگنای فضای تحریریه جامعه تکاپوی استقرار را آغاز کرد و سرانجام ناگزیر، شریک گروه های همسایه شد. اما این گروه درون تنگنای تحریریه کوچک جامعه، دستی بر فضای بیگانه دانش دارد و بر آن است که از این هفته - پنجشنبه ها - دستاوردهای جست و جویش را در عرصه دانش امروز جهان پیش روی خوانندگان جامعه نهد. گروه دانش، افزون بر این همه روزه در ستونی ویژه، خوانندگان را از آخرین رویدادهای جهان دانش آگاه می سازد.

بسمه تعالی

سازمان برنامه و بودجه
برگزاری اولین همایش تدوین برنامه سوم
شرح در صفحه ۶

وقت نماز

اذان ظهر (چهارشنبه) ۱۳ و ۱۴ دقیقه
اذان مغرب (چهارشنبه) ۲۰ و ۴۳ دقیقه
اذان صبح (پنجشنبه) ۲ و ۱۲ دقیقه
طلوع آفتاب (پنجشنبه) ۵ و ۱۵ دقیقه

یادداشت

چرا «شخصیتهای مرجع» خاتمی را گرامی می دارند؟

حمیدرضا جلالی پور

در راهپیمایی مدنی دوم خرداد ۷۷ چه کسانی شرکت داشتند؟ اگر چه عمده آنها دانشجو بودند؛ اما اساتید، فرهنگیان، اهالی هنر، مهندسان، پزشکان، حقوقدانان، روحانیان، دانش آموزان و ... نیز در این راهپیمایی مشارکت داشتند. قشرهای ذکر شده همان «شخصیتهای مرجع» هستند؛ یعنی شخصیتهایی که به خاطر موقعیت تحصیلی، تخصصی و اجتماعی شان افراد پیرامون خود را، در میان اعضای فامیل، جمع دوستان و همکاران، تحت تأثیر قرار می دهند.

اینک این سؤال مطرح می شود: در حالیکه دولت خاتمی در عرصه اقتصادی در یکسال گذشته کارنامه درخشانی نداشته، چرا او از پایگاه عمیقی در میان شخصیتهای مرجع برخوردار است؟ واقعیتی که در راهپیمایی مدنی روز شنبه به خوبی نشان داده شد که شخصیتهای مرجع همچنان خاتمی را دوست دارند و به او احترام می گذارند و حتی عده ای به حق به او می بالند. علت این موقعیت شگرف خاتمی در چیست؟ توجه به این سؤال وقتی ارزش خود را پیدا می کند که به گوشه جامعه شناسان توجه کنیم که گفته اند: جلب توجه شخصیتهای مرجع توسط سیاستمداران، خصوصاً رؤسای جمهور، کاری بس دشوار است. از این رو جالب است سر موقعیت او را پی جویی کنیم.

لیستی از علتهای می تواند جاذبه خاتمی در میان شخصیتهای مرجع را توضیح دهد: مانند صداقت و فرزندی او؛ پایداری (در عین نرمش) بر اصولی که او با مردم در میان گذاشته است؛ ویژگیهای ساخت حکومتی که حضور شخصیتی چون خاتمی در رأس آن غنیمت شمرده می شود؛ موقعیت بی نظیر او در مقایسه با سایر رهبران کشورهای اسلامی و یا علت های دیگر، ضمن اینکه این علل می تواند کمک به فهم چرایی مقبولیت خاتمی در میان شخصیتهای مرجع بکند؛ مع الوصف هنوز ما به ذکر علتی نیاز داریم که در پناه آن به فهم فراگیر بودن موقعیت او در میان شخصیتهای مرجع پی ببریم. همه می دانیم در میان شخصیتهای مرجع انواع گرایشات اعتقادی، سیاسی (چنانچه) و حتی قومی وجود دارد و نکته مهم این است که خاتمی در میان اغلب آنها صرف نظر از هویت اعتقادی، جناحی و قومی شان مورد احترام و اکرام است. از اینرو هم چنان باید به دنبال علل دیگری باشیم.

نگاه خاتمی نسبت به آزادی، که در سخنرانی روز شنبه در دانشگاه بر آن تأکید داشت، پاسخگوی سؤال ما است. خاتمی نشان داد «دینداری که به آزادی احترام می گذارد» نیست بلکه «آزادهای دیندار و مسلمان» است؛ و بین این دو نگرش فرق بسیار وجود دارد. در نگرش اول هویت دینی فرد (و به تبع آن هویت جناحی و قومی) بر هویت آزادیخواهی او تقدم دارد. اما در نگرش دوم هویت آزادیخواهی فرد (یعنی فردیت انسان، انسانی که دین و سیاست را خودش آگاهانه و آزادانه انتخاب می کند) بر هویت اعتقادی او (و جناحی و قومی) تقدم دارد. نگرش اول همان نگرش توده گرا از دین (و اسلام) است که در پرهیزی برای آزادی (و یا رقابت های مشروع جناحی) هم احترام قائل است و نگرش دوم نگرش روشنفکر دیندار است که آزادی و آزادی فی نفسه برای او اصالت دارد و

بازدید مقام رهبری از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

گروه سیاسی - آیت الله خامنه ای رهبر انقلاب دیروز از یازدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران بازدید کردند. به گزارش ایرنا، در این بازدید که سه ساعت به طول انجامید، مقام رهبری ضمن آشنایی با تازه های بازار کتاب در مورد مسائل مختلف چاپ و نشر کتاب سؤالاتی مطرح کردند که مسئولان نمایشگاه و غرفه ها و ناشران پاسخ های لازم را بیان کردند.

مقام رهبری در ابتدای بازدید از یازدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در غرفه فلسطین حضور یافتند و با زیبا و غنی توصیف کردن نقاشی های به نمایش گذاشته شده از هنرمندان فلسطینی، تأسیس موزه هنر فلسطین، برگزاری گردهمایی هنرمندان فلسطینی و گردآوری آثار هنرمندان دنیای اسلام را که فلسطین را موضوع کار خود قرار داده اند، اقدامی مثبت توصیف کردند.

بازتاب سیاست تنش زدایی خاتمی در منطقه و جهان

بقیه از صفحه اول

خلیج فارس و کاهش حضور نظامی آمریکا در منطقه از نتایج سیاست تنش زدایی رئیس جمهور ایران است.

به گزارش ایرنا، وزیر امور خارجه عربستان سعودی هنگام ورود به تهران گفت: دو ضمانت اساسی برای گسترش روابط دو کشور وجود دارد که یکی از آنها اراده سیاسی رهبران تهران و ریاض و دیگری ملاقاتهای مسئولان دو کشور در چارچوب این روابط است.

شاهزاده سعود الفیصل دیروز در فرودگاه مهرآباد در گفت و گو با خبرنگاران افزود: من نسبت به گسترش هرچه بیشتر مناسبات عربستان سعودی و ایران بسیار خوشبین هستم.

وی با ابراز خرسندی از سفر به ایران که بنا به دعوت وزیر خارجه ایران صورت گرفته است گفت: امیدوارم مذاکراتی ثمربخش با مقامات ایرانی در خصوص مسائل مورد توجه دو کشور داشته باشیم.

سیدکمال خرازی وزیر خارجه ایران نیز گفت: تقاضای ما از این سفر بین دو کشور به امضا می رسد راه را برای همکاری دو کشور در تمامی زمینه ها از جمله سیاسی، اقتصادی و فرهنگی فراهم خواهد کرد.

وزیر خارجه ایران اضافه کرد: بهبود روابط تهران و ریاض بر تمامی روابط کشورهای منطقه سایه خواهد انداخت و ما هم اینک شاهد فضای مثبتی در روابط میان ایران و کشورهای همسایه هستیم.

خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «دو رهبر بلندپایه ایران روز دوشنبه در آستانه دیدار مهم سعود الفیصل وزیر خارجه عربستان از تهران، از بهبود روابط با ریاض استقبال کردند».

ششم تا نهم خرداد ماه جاری

نشست کمیته «گفت و گو و همکاری و اعتماد» کشورهای اسلامی در تهران برگزار می شود

گروه سیاسی - نشست کمیته «گفت و گو، همکاری و اعتماد» میان کشورهای اسلامی از ششم تا نهم خرداد در تهران برگزار می شود.

خروج ایندپندنت

وی تأکید کرد: به نفع دو طرف است تا میان اعراب و ایران روابط خوب برقرار باشد.

خروج ایندپندنت

در همین حال شبکه خبری سی. ان. ان خروج ناو هواپیمابر ایندپندنت از خلیج فارس را کاهش بی سرو صدای حضور نظامی آمریکا از این منطقه دانست.

به گزارش سی. ان. ان، در حال حاضر فقط یک ناو هواپیمابر آمریکایی در خلیج فارس باقی مانده است و انتظار می رود که کاهش نیروهای آمریکا در این منطقه به زودی رسماً اعلام شود.

ناو ۸۰ هزار تنی ایندپندنت با ۷۵ هواپیمایی که بر عرشه آن بود در جریان بحران اخیر عراق به خلیج فارس اعزام شده بود. بنابراین گزارش، هنگام خروج ایندپندنت از تنگه هرمز، چند ناو رزمی دیگر نیز از این منطقه خارج شدند.

در حال حاضر از مجموع نیروهای آمریکایی در منطقه ۲۰ هزار سرباز، ۲۲ کشتی، ۲۸۰ هواپیما و نیز ناو جان استینس تنها ناو هواپیمایی آمریکا در منطقه باقی مانده است.

با مسئولیت سردبیر

[...]

این مقاله از سوی یکی از روحانیان حوزه علمیه قم نوشته شده و بنا به دلایلی خواسته است که در ستون «با مسئولیت سردبیر» درج شود.

ملاحظات در حاشیه سخنرانی سید محمد خاتمی در دانشگاه تهران

خبرنگار

● فروشندگان مرد مغازه های مجتمع تجاری گلستان واقع در شهرک قدس (غرب) از پوشیدن لباس آستین کوتاه منع شده اند. طی ابلاغ هیات مدیره این مجتمع، اگر فروشندگانی با لباس آستین کوتاه در مغازه اش حضور یابد، به نیروهای انتظامی معرفی می شود.

این امر در پی توصیه نیروی انتظامی، صورت گرفته است. ● مدیرعامل سازمان یکی از بلوک های شهرک اکباتان در نامه ای به نمایندگان ورودی های مختلف، خواسته است تا در اجرای درخواست واحد حفاظت، آپارتمان های مجرد نشین (اعم از زن یا مرد) را زیر نظر گرفته و اطلاعاتی نظیر نام، نام خانوادگی، تاجر، شغل، محل کار و ... را به دفتر اجرایی ارسال نمایند.

در این دستور، نظریه نماینده ورودی از لحاظ شکل اخلاقی و صلاحیت همجواری فرد مجرد با ساکنان ورودی نیز خواسته شده است.

● گفته می شود سمیناری که هفته گذشته در واشنگتن و به وسیله «انجمن مطالعات ایرانی» در زمینه «بررسی و تحلیل اقتصاد ایران» و به ریاست جهانگیر آموزگار برگزار شده بود، مورد حمله تعدادی از وابستگان گروه رجوی قرار گرفته است.

روش خشونت بار نامبردگان که سعی داشتند از ایراد سخنرانی هوشنگ امیراحمدی جلوگیری نمایند، با مخالفت شدید حضار روبه رو شد. گروه مزبور معتقد بود که امیر احمدی، سیاست تنش زدایی در روابط ایران و آمریکا را دنبال می کند و با ارائه شعارهای رفرمیستی مانند رشد جامعه مدنی، به تثبیت نظام جمهوری اسلامی کمک کرده است.

● اطهری مسئول امور استان های وزارت کشور روز دوشنبه در مراسم بزرگداشت روز دوم خرداد در اندیشک گفت: «می خواهم به آنهایی که از مراسم سخنرانی خاتمی در دانشگاه تهران انتقاد می کنند و می گویند دخترهایی بودند که سوت می زدند و آقا پسرهای «رپ» حضور داشتند بگویم که هنر خاتمی همین است که آنان را به دانشگاه آورده تا دست بلند کنند و آمین بگویند و نماز جماعت بخوانند. شما هم اگر می توانید این کار را انجام بدهید. دوم خرداد کاری کرد که امروز حتی [...] چماق به دست هم از قانون دم می زند».

● از کسانی که روز دوشنبه در جریان واقعه پارک لاله از سری نیروی انتظامی بازداشت شده بودند، تعهدنامه کتبی مبنی بر اینکه دیگر در هیچ تجمعی شرکت نکرده، تا اطلاع ثانوی از تهران خارج نشوند، گرفته شده است. بازداشت شدگان با دادن این تعهد آزاد شده اند. بازداشت شدگان در ساختمانی واقع در خیابان مطهری نگهداری می شدند و مأموران لباس شخصی بر تن داشتند.

● روابط عمومی سپاه پاسداران اعلام کرده است: «به منظور تنویر افکار عمومی درخصوص سخنان اخیر فرمانده کل سپاه پاسداران و پاسخ به هیاهو فکری و جوسازی های بعضی از روزنامه ها و مجلات، به زودی «ویژه نامه پیام انقلاب» انتشار خواهد یافت. این ویژه نامه حاوی مطالبی از جمله مصاحبه اختصاصی سردار رحیم صفوی و ابعاد ادبی از تهاجم فرهنگی دشمن نسبت به انقلاب خواهد بود».

● علی اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، در سفر اخیر خود به استان کرمان، از مقبره شاه نعمت الله ولی، از رهبران تصوف و بنیانگذار فرقه نعمت الهی، بازدید و اقدام به قرائت فاتحه کرده است.

نشسته بر آتشفشان جوانان

بیش از اندازه به مغول اقتصاد و عدم پرداختن به مباحث فکری نو در دهه دوم انقلاب دو عامل مهمی در توجه و اقبال عمومی جوانان به سخنرانی و شرکت در همایش دوم خرداد بود.

چهارم: توجه به رخدادها و فضای سیاسی دانشگاهها بعد از دوم خرداد نشان داد که غرض از این همایش، صرفاً اعلام کرده بودند.

لبنی از علتهای می تواند جاذبه را توضیح دهد: مانند صداقت و فرزانیکی و؛ پایداری (در عین ترمش) بر اصولی که او یا مردم در میان گذاشته است؛ ویژگیهای ساخت حکومتی که حضور شخصیتی چون خاتمی در رأس آن غنیمت شمرده می شود؛ موقعیت بی نظیر او در مقایسه با سایر رهبران کشورهای اسلامی و یا علتهای دیگر. ضمن اینکه این علل می تواند کمک به فهم چرایی مقبولیت خاتمی در میان شخصیت های مرجع بکند؛ مع الوصف هنوز ما به ذکر علتی نیاز داریم که در پناه آن به فهم فراگیر بودن موقعیت او در میان شخصیت های مرجع پی ببریم. همه می دانیم در میان شخصیت های مرجع انواع گرایش های اعتقادی، سیاسی (جناحی) و حتی قومی وجود دارد و نکته مهم این است که خاتمی در میان اغلب آنها صرف نظر از هویت اعتقادی، جناحی و قومی شان مورد احترام و اکرام است. از اینرو همچنان باید به دنبال علل دیگری باشیم.

نگاه خاتمی نسبت به آزادی، که در سخنرانی روز شنبه در دانشگاه بر آن تأکید داشت، پاسخگویی سؤال ما است. خاتمی نشان داد «دینداری که به آزادی احترام می گذارد» نیست بلکه «آزادهای دیندار و مسلمان» است؛ و بین این دو نگرش فرق بسیار وجود دارد. در نگرش اول هویت دینی فرد (و به تبع آن هویت جناحی و قومی) بر هویت آزادیخواهی او تقدم دارد. اما در نگرش دوم هویت آزادیخواهی فرد (یعنی فردیت انسان، انسانی که دین و سیاست را خودش آگاهانه و آزادانه انتخاب می کند) بر هویت اعتقادی او (و جناحی و قومی) تقدم دارد. نگرش اول همان نگرش توده گرا از دین (و اسلام) است که در پرمه های برای آزادی (و یا رقابت های مشروع جناحی) هم احترام قائل است و نگرش دوم نگرش روشنفکر دیندار است که آزادی و آزادی فی نفسه برای او اصالت دارد و دینداری او معرفت اندیشانه و محققانه است و تنها در دینداری مراسمی خلاصه نمی شود. در نگرش اول تنها عده محدودی از شخصیت های مرجع که به تقدم هویت اعتقادی بر هویت آزادیخواهی قائلند جای می گیرند و

شخصیت های مرجع، که دارای گرایش های اعتقادی و سیاسی متفاوت می باشند، به سختی می توانند خود را با این گرایش توده گرا تطبیق دهند. در صورتیکه در نگرش دوم اغلب شخصیت های مرجع، صرف نظر از هویت اعتقادی و جناحی آنها، بالاصاله حق حیات دارند. نگرش خاتمی، به عنوان یک روحانی فرهیخته و روشنفکر مسلمان، درباره آزادی از نوع دوم است لذا در ذیل چنین نگرشی جمع زیادی از شخصیت های مرجع احساس آرامش می کنند و به او احترام می گذارند؛ صرف نظر از آنکه اکنون آنان در وضع اقتصادی فعلی وضع جیبشان مطلوب نیست.

بر اساس دیدگاه فوق مقایسه ای هم می توان در سطح رؤسای جمهور کرد. در جهان فعلی، سه رئیس جمهور وجود دارد که آزادی و آزادی برای آنها بالاصاله مطرح است: هاول رئیس جمهور چک؛ ماندلا در آفریقای جنوبی؛ و خاتمی در ایران. اما یک ویژگی خاتمی را، از آن سه، ممتاز می کند. او در شرایط معتقد به اندیشه ناب آزادی است، که هم روحانی، هم دیندار و هم مسلمان است. و این شخصیت سیاسی می تواند الگویی برای جهان امروز، جهانی که رویکردی مجدد اما آگاهانه به مذهب را در مرکز توجه خود قرار داده است، باشد. تندرستی و موفقیت خاتمی فرهیخته را از خداوند کریم خواستاریم.

ایران صورت گرفته است گفت: امیدوارم مذاکراتی شریخش با مقامات ایرانی در خصوص مسائل مورد توجه دو کشور داشته باشیم.

سیدکمال خرازی وزیر خارجه ایران نیز گفت: تفاهم نامه ای که در این سفر بین دو کشور به امضا می رسد راه را برای همکاری دو کشور در تمامی زمینه ها از جمله سیاسی، اقتصادی و فرهنگی فراهم خواهد کرد.

وزیر خارجه ایران اضافه کرد: بهبود روابط تهران و ریاض بر تمامی روابط کشورهای منطقه سایه خواهد انداخت و ما هم اینک شاهد فضای مثبتی در روابط میان ایران و کشورهای همسایه هستیم.

عربستان به ایران گفت: روابط ایران و عربستان به ریاض رویه گسترش است. این رادیو افزود: شاهزاده عبدالله ولیعهد عربستان در هشتمین نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی در تهران شرکت کرد و حضور وی در این نشست موجب تحکیم روابط میان دو کشور شد.

رادیو فرانسه گفت: همچنین هفته گذشته ریاض اعلام کرد که «ایران در منطقه خلیج فارس نقش مهمی داشته است».

فصلنامه انتقادی، فلسفی و فرهنگی کرپژ
منتشر شد:
شماره ۱ و ۲: تفسیر به رای نسبی و هرمنوتیک

با آثاری از: آیت ا... مصباح یزدی، دکتر ویلیام چپتیک، دکتر حسینعلی نوذری، دکتر صدرالدین طاهری، دکتر احمد بهشتی، دکتر احد قرامرز قراملکی، عبدالحسین خسروپناه، محمدتقی فعالی، دکتر رحیمی یثربی، دکتر همایون همتی، علی دژاکام، صادق لاریجانی، دکتر محمد مددپور، حسن رحیمپور

گفتگو با: دکتر جان اسپوزیتو (در باب اسلام و دموکراسی و ولایت فقیه)

و گزاره های از: گزارش روابط خارجی آمریکا درباره جریان سکولار در ایران، شکاکیت و معرفت دینی، نقد قیاس و بسط شریعت، نقد هرمنوتیک کتاب و سنت، نقدی بر پاسخ های دکتر سروش در باب پلورالیزم دینی

کرپژ را از سالن ۷ غرفه ۲۰۴
موسسه فرهنگی اندیشه معاصر و روزنامه فروشیها بخواهید.
تلفن مرکز پخش: ۶۴۹۳۶۹۳

از سوی دیگر عبدالعلیم خدام معاون رئیس جمهور سوریه در مصاحبه با روزنامه الاهرام مصر گفت: تا آن جایی که می دانم تمایل جدی ایران و برخی از کشورهای عرب که در گذشته اختلاف هایی داشتند این است که روابطشان به طور مثبتی رویه گسترش باشد.

خدام روابط ایران و مصر را نیز آرام خواند و افزود: سران ایران و مصر به اهمیت حمایت از این منطقه و روابط آگاه هستند.

با مسئولیت سردبیر

[...]

این مقاله از سوی یکی از روحانیان حوزه علمیه قم نوشته شده و بنا به دلایلی خواسته است که در ستون «با مسئولیت سردبیر» درج شود.

ملاحظات در حاشیه سخنرانی سیدمحمد خاتمی در دانشگاه تهران

دیدن منظره ابراز احساسات شدید جوانان در جریان سخنرانی سیدمحمد خاتمی در سالروز حماسه دوم خرداد در دانشگاه تهران، برای من بعنوان ظلیه ای که بخشی از عمر خود را در حوزه علمیه قم گذرانده است دارای ملاحظات چند بود:

اول: ما جوانان کشور را نشناخته ایم، نیازهای آنان را درک نمی کنیم و از پاسخ صحیح به پرسشها و شبهات اساسی آنان طفره رفته ایم. لذا از اقیانوس بی کران و بی پالایش احساسات و اندیشه خیل عظیم جوانان کشور دورافتاده و تنها در ساحل نظاره گر امواج خروشان این دریای می باشیم. حوزه علمیه، روحانیان جوان و آنان که دغدغه هدایت جوانان دارند باید پیش از همه، جوانان و نیروی عظیم آنان را بشناسند به آنان نزدیک شوند و در یک کلمه آنان را درک کنند.

دوم: حوزه علمیه اگر بخواهد همچنان بعنوان یک قطب اندیشه و فرهنگ در جامعه اسلامی ایران ماندگار بماند باید از طرح مباحث نو و جذاب در موضوعات جدید، هراسی به خود راه نداده بلکه در این عرصه باید پیشتاز باشد. سلاح کهنه تکفیر و تفسیق در این عصر کاربرد چندانی نداشته بلکه صاحب اندیشه و اندیشه تکفیر شده در اذهان و فرهنگ جامعه ماندگارتر می شود. حوزه باید یاد بگیرد اندیشه را تنها با اندیشه می توان پاسخ داد.

سوم: این همایش و انتخاب یک موضوع فکری توسط سخنران نشان داد جوانان کشور و علی الخصوص دانشجویان کشور و عموماً جامعه ایران اسلامی قبل از آنکه نیاز به رفورم اقتصادی داشته باشد، محتاج توسعه سیاسی است. طرح مباحث کلیشه ای و مرده در حوزه فرهنگ و توجه

گرفته شده است. بازداشت شدگان با دادن این تعهد آزاد شده اند. بازداشت شدگان در ساختمانی واقع در خیابان مطهری نگهداری می شدند و مأموران لباس شخصی بر تن داشتند.

● روابط عمومی سپاه پاسداران اعلام کرده است: «به منظور تنویر افکار عمومی درخصوص سخنان اخیر فرمانده کل سپاه پاسداران و پاسخ به هیاو فتنی و جوسازی های بعضی از روزنامه ها و مجلات، به زودی «ویژه نامه پیام انقلاب» انتشار خواهد یافت. این ویژه نامه حاوی مطالبی ازجمله مصاحبه اختصاصی سردار رحیم صفوی و ابعادی از تهاجم فرهنگی دشمن نسبت به انقلاب خواهد بود».

● علی اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، در سفر اخیر خود به استان کرمان، از مقبره شاه نعمت الله ولی، از رهبران تصوف و بنیانگذار فرقه نعمت اللهی، بازدید و اقدام به قرائت فاتحه کرده است.

نشسته بر آتشفشان جوانان

بیش از اندازه به مقوله اقتصاد و عدم پرداختن به مباحث فکری نو در دهه دوم انقلاب دو عامل مهمی در توجه و اقبال عمومی جوانان به سخنرانی و شرکت در همایش دوم خرداد بود.

چهارم: توجه به رخدادها و فضای سیاسی دانشگاهها بعد از دوم خرداد نشان داد، علیرغم اینکه بعضی معافان رسمی اعلام کرده بودند، دانشجویان به سمت انفعال و انزوا پیش می روند و دانشگاه ایران سیاسی نیست، دانشجویان و دانشگاه های کشور به شدت سیاسی هستند، و سکوت و انفعال ظاهری آنان در دهه دوم معلول علتهای مختلفی بوده است که اگر این علل بررسی شود و دانشجویان مجال طرح و بروز عقیده خود داشته و فضای جامعه را برای ابراز اندیشه های خود تنگ نسینند، وارد معادلات جدی سیاسی خواهد شد. و خطر انفعال و بی هویتی در صورتی دانشگاه را تهدید می کند که حکومت بخواهد با این قشر توده وار برخورد کند. اگر موانع توسعه سیاسی فرهنگی در دانشگاه های کشور بر داشته شود، دانشجویان با مشارکت سیاسی در سرنوشت خود هویتی دوباره بدست خواهند آورد.

پنجم: اگر سیاستمداران و اندیشمندان حوزه این نیروی فکری جوان را دست کم بگیرد و به جناب آقای خاتمی مجال عملی نمودن وعده های او را ندهد قطب های نامحرم و بیگانه از این پتانسیل عظیم بهره خواهند برد و آنگاه است که این آتشفشان خودجوش علیه ما قوران خواهد کرد.

ششم: به عنوان یک روحانی از این استقبال پرشور در این شرایط که برآیند جمعی عمل ما روحانیان ترازنامه چندان مثبتی ندارد، احساس فقر و شادمانی کردم و به این نکته پی بردم که روحانیان آزاده و متفکر و زمان شناس هنوز فی مابین بودن خود را از دست نداده است.

و ملاحظه آخر اینکه چرا سخن گفتن از مقوله آزادی پس از بیست سال که از استقرار حکومت اسلامی می گذرد و یکی از اهداف انقلاب نهادینه کردن و اعطای آزادی بود، اینقدر جذاب و شیرین کام می نماید.

اطلاعیه مرکز نشر دانشگاهی

به اطلاع علاقمندان می رساند همزمان با برپایی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، نمایشگاهی از کتابهای جدید هنر و معماری، علوم انسانی و علوم پایه و همچنین CD های کامپیوتر، زبان، هنر فلسفه، دانش، المعارفهای مختلف، محیط زیست و... از تاریخ ۱۳۷۷/۳/۲ در محل برپاست. مبنای محاسبه دلار از ۱۵۰۰ ریال تا ۲۷۰۰ ریال است.

ساعات بازدید: ۸/۳۰ الی ۲/۳۰ بعداز ظهر به جز جمعه ها و ایام تعطیل
مکان: خیابان شهید بهشتی، خیابان خالد اسلامبولی (وزرا سابق) شماره ۸۵

کانون اندیشه جوان برگزار می کند:

(اولین گفتمان از سلسله گفتمانهای اندیشه جوان)

دهم خرداد

دین و دموکراسی دانشگاه تهران

با حضور اساتید برجسته:

دکتر حامد قانری - دکتر همایون همتی - دکتر اسماعیل منصوری لاریجانی

یکشنبه دهم خرداد ماه ساعت ۱۵/۳۰ لغایت ۱۸/۳۰

دانشگاه تهران - دانشکده حقوق و علوم سیاسی - تالار شیخ مرتضی انصاری

نمایشگاه کتاب تهران، سالن ۲۵۰ غرفه ۷۶۱

کتابهای کشور دانش

کتابهای عمومی، ریاضی، تجربی، علوم انسانی، پیش دانشگاهی، دبیرستان، راهنمایی و دبستان

آدرس: تهران، رو بروی درب اصلی دانشگاه تهران، اول خیابان فخر رازی، ساختمان منشور دانش تلفن: ۶۴۹۷۵۷۳ - ۶۴۲۹۳۲۱۰ - ۶۴۱۱۰۹۰ دورنگار: ۶۴۶۵۷۷۱

مجموعه سؤالات طبقه بندی شده و استاندارد بصورت فصل به فصل با پاسخ تشریحی و سؤالات تکمیلی

کتابهای انتشارات گل واژه

مجموعه جدید پرسشهای چهار گزینه ای طبقه بندی شده با پاسخ تشریحی همراه با سؤالات کنکور سنوات گذشته

پیک گل واژه

و عده دیدار نمایشگاه بین المللی کتاب تهران سالن ۲۵۴ غرفه ۷۰۸

اتحادیه اروپا: در مقابل سماجت اسرائیل می ایستیم

بیت المقدس - ATP - زویتر - بنیامین نتانیاهو نخست وزیر اسرائیل دیروز تأیید کرد که او از کشورهای خارجی خواسته تا برای پرداخت هزینه تدابیر امنیتی لازم برای عقب نشینی از مناطق اشغالی کرانه غربی کمکهای «سخت و تمندانه» در اختیار اسرائیل قرار دهند. او در مصاحبه با رادیو اسرائیل گفت: بدون این کمک نمی توان عقب نشینی کرد. نتانیاهو گفت که احداث جاده های میان بر برای ساکنین یهودی کرانه غربی خرج دارد. ولی به هیچ رقمی در مورد این کمکها اشاره نکرد. تلویزیون اسرائیل هفته گذشته گزارش داد که نتانیاهو یک میلیارد دلار کمک اضطراری از آمریکا درخواست کرده است.

یکی از مقامات بلند پایه اروپایی نتانیاهو را شدیداً مورد انتقاد قرار داد و گفت که سماجت او «لطمات جبران ناپذیری» به تلاشهای اروپا و خاورمیانه برای توسعه روابط و همکاری های دوجانبه وارد آورده است. «مانوئل مارین» معاون ریاست کمیسیون اروپا در مصاحبه ای با روزنامه هآرتس گفت که دیگر دولت نتانیاهو و اعراب به یکدیگر اعتماد ندارند و به دلیل بن بست یک ساله مذاکرات صلح، تلاش برای توسعه اقتصادی منطقه با شکست مواجه شده است. مارین که مسئول حفظ روابط بین اتحادیه اروپا و کشورهای حوزه دریای مدیترانه است از پیشنهاد اخیر کمیسیون اروپا در مورد ممانعت از ورود کالاهای اسرائیلی تولید شده در شهرکهای یهودی به اروپا

حمایت کرد. وی گفت: همه از ما خواستند که آرام باشیم و کار را خراب نکنیم. ما هم آرام ماندیم اما حالا دیگر باید جلوی سماجت های اسرائیل بایستیم. از سوی به گفته وزارت خارجه چین «زو رونگجی» نخست وزیر این کشور از بنیامین نتانیاهو در جریان سفر به چین خواسته است تا به سرعت مذاکرات صلح خاورمیانه را از سر گیرد. خبرگزاری رسمی «شین هوا» به نقل از «زونگجی» خطاب به نخست وزیر اسرائیل نوشت: حالا زمان اقتضا می کند که مشکل قدیمی صلح در خاورمیانه حل شود و اصل زمین در برابر صلح به عنوان یک مبنای ضروری برای آغاز مجدد مذاکرات صلح مورد تأکید قرار گیرد. به گفته شاهدان، پلیس اسرائیل اعضای شورای قانونگذاری دولت خودگردان را مضروب کرد. ۴۰ تن از اعضای این شورا سعی داشتند خانه های موقتی را که نیمه شب قبل توسط ساکنین یهودی بخش قدیمی مسلمان نشین بیت المقدس برپا شده بود، خراب کنند. «فیصل حسینی» یکی از مقامات بلند پایه دولت خودگردان در بیت المقدس از جمله این افراد بود که توسط پلیس و گارد های مرزی اسرائیل مضروب و

نقش ارتش در به آتش کشاندن جا کارتا افشا شد

صحنه سیاسی و نظامی کشور خارج کند. وی به کامیون هایی اشاره کرد که افرادی را به بعضی مناطق شهر حمل کردند و این افراد مغازه ها را به آتش کشیدند و ادامه داد: «بعضی از فرماندهان عمداً به نیروهای تحت فرمان خود دستور داده بودند که داخل خیابان ها نشوند». با بازگشت سواراتو به اندونزی، به ویرانتو دستور داده شد تا آشوب را سرکوب کند ولی تا آن زمان خود وی هدف تظاهرات کنندگان قرار گرفته بود. به گزارش ATP، دولت اندونزی ممنوعیت فعالیت «اتحادیه تجاری برای رونق اقتصادی اندونزی» (SBSI) را لغو کرده است.

سربازان قدیمی انگلیس به امپراتور ژاپن پشت کردند

CNN - سربازان کهنه کار انگلیسی که به عنوان اسیران جنگی سالهایی از جنگ جهانی دوم را در یازده دستگاه های ژاپنی به سر بردند، دیروز به هنگام بازدید رسمی آکی هیتو امپراتور ژاپن از انگلیس، در لندن دست به تظاهرات زدند. حدود هزار تن از این سربازان در مسیر کالسه سلطنتی ملکه الیزابت و امپراتور آکی هیتو که عازم کاخ سلطنتی پالکینگهام بودند دست به تظاهرات زدند. این سربازان خواستار غرامت و عذرخواهی امپراتور ژاپن برای اسارت خود در یازده دستگاه های کار اجباری ژاپن در دوران جنگ بودند. قرار است که در این دیدار از طرف ملکه الیزابت مدال «کارتر»

سربازان قدیمی انگلیسی به کالسه حامل امپراتور ژاپن در لندن پشت کرده اند

یادگارهای اتمی ارتش سرخ روی دست یلتسین

مسکو - رویتر - به گزارش ایستارتاس پوریس یلتسین بزرگ ترین بانک اندونزی، در بازپرداخت پول سپرده گذاران، مردم با دستچاگی یک صف طولانی در برابر این بانک تشکیل دادند تا سپرده های خود را بیرون بکشند. «سورونو سالم» غول تجارت اندونزی، و دو تن از فرزندان سواراتو از جمله دختر او از صاحبان این بانک هستند.

طرح نهایی برای پایان تحریم عراق اعلام می شود

سیدنی - رویتر - رئیس گروه بازرسان تسلیحاتی سازمان ملل (آنسکام) در عراق روز گذشته (سه شنبه) گفت که به زودی نقشه دقیقی ارائه خواهد داد که نشان می دهد برای لغو تحریم های سازمان ملل تا ماه اکتبر عراق باید چه گام هایی بردارد.

ریچارد ساتلر، دیپلمات استرالیایی و رئیس آنسکام گفت که او در سوم ژوئن (۸ روز دیگر) شورای امنیت را در جریان محل استقرار تسلیحات کشتار جمعی عراق که تا به حال کشف شده و آنها را باید شناسایی و نابود شود، قرار خواهد داد. ساتلر گفت که برای تعیین محل دقیق سلاحهای باقی مانده قصد دارد از عکس های گرفته شده توسط هواپیمای جاسوسی T۱۲، اطلاعات از طبقه بندی خارج شده و مدارک قبلاً سری که آنسکام بدست آورده، استفاده کند. او به یکی از مخبران خارجی در سیدنی گفت: «من پیشنهاد می کنم که اطلاعات خود را تا جایی که امکان دارد در اختیار شورای امنیت و عراق قرار دهیم و در واقع یک نقشه دقیق طراحی کنیم...» او گفت که امیدوار است عراق در زمینه تعیین محل استقرار باقی مانده سلاحهای کشتار جمعی همکاری کند. قرار است دو روز بعد از گزارشی به شورای امنیت، ساتلر برای جلب همکاری مقامهای عراقی به بغداد سفر کند.

هاشمی رفسنجانی: آبخوانداری یک طرح ملی است

گروه سیاسی - علی اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، کمک به اجرای طرح‌های آبخوانداری را یک وظیفه ملی دانست. به گزارش ایرنا، وی عصر روز

دوشنبه در جریان بازدید از ایستگاه تحقیقاتی، آموزشی و ترویجی بخش سیلاب در آبخوان در منطقه «آبباریک» شهرستان بم با تأکید بر ضرورت گسترش این گونه طرح‌ها در کشور به خصوص در مناطق کم آب، گفت: طرح‌های آبخوانداری از جمله طرح‌های آرزای

یک مقام پاکستانی

اجازه نمی‌دهیم تروریست‌ها بر روابط ایران و پاکستان اثر بگذارند

گروه سیاسی - سر وزیر ایالت پنجاب پاکستان گفت: دولت نواز شریف به روابط با ایران اهمیت زیادی قائل است.

به گزارش ایرنا، شهباز شریف، سر وزیر ایالت پنجاب پاکستان روز دوشنبه در دیدار با محمدمهدی آخوندزاده سفیر جمهوری اسلامی ایران در پاکستان گزارشی از تلاش‌های دولت در جهت مبارزه با

تروریسم و وضعیت پرونده مربوط به دانشجویان ایرانی که در شهر راولپنڈی ترور شدند، ارائه کرد.

شهباز شریف تصریح کرد: ما اجازه نخواهیم داد که تروریست‌ها روابط ما را خراب کنند. در همین حال آخوندزاده نیز تأکید کرد: ناامنی‌های موجود بر بخش‌های دیگر روابط نیز تأثیر گذاشته و لازم

است هر چه سریعتر اقدام‌های جدی‌تری صورت گیرد.

آخرین مرحله مانور آبی - خاکی «خیبر» در خلیج فارس

گروه سیاسی - آخرین مرحله مانور آبی - خاکی «خیبر» امروز در آب‌های خلیج فارس برگزار می‌شود.

مرحله چهارم تمرین مشترک نظامی - تخصصی و آبی - خاکی خیبر که از روز یکشنبه به مدت چهار روز در محدوده نصف‌النهار ۵۰ درجه شرقی تا ۵۱.۳۰ درجه شرقی در منطقه خلیج فارس آغاز شده است، امروز با شرکت نیروهای

سپاه و ارتش اجرا خواهد شد. به گزارش ایرنا، نواسالار دوم پاسدار علی رزمجو، رئیس ستاد تاکتیکی قرارگاه این مانور دیروز در پایان مرحله سوم این تمرین نظامی گفت، در این مرحله نیروهای تخصصی و رزمی با بررسی نهایی دستگاه‌ها و مدارهای مخابراتی و یکسارگیری سریع نیروی هوای شناورهای دریایی، خروج به موقع از بندر و ... عملیات مورد نظر را با موفقیت انجام دادند.

گزارش ایران‌ناز راهپیمایی اعتراض آمیز در قم

عبور کردند و در میدان شهدا اجتماع و قطعنامه‌ای را در شش بند قرائت کردند.

«عزرا عزاست امروز، روز عزاست امروز»، «مراجع معظّم تسلیت تسلیت»، «ما اهل بیت نیستیم علی تنها بماند»، «دور عزای سیدالسادین، شکسته شد قداست مسلمین»، «شکسته شد حرمت آل‌عبا، خون شد دل فاطمه خیرالتاسا»، «منافق حیا کن، خاتمی را رها کن»، «وزیر ارشاد تأسف» و «مجلس انقلابی» در بین آنان بودند، پس از تجمع در مدرسه فیضیه از خیابان اصلی شهر

راهیپمایان که ایرنا، تعداد آنان را حدود ۲۰ هزار نفر ذکر کرده است، در حالی که عده‌ای جوان کفن پوش در بین آنان بودند، پس از تجمع در مدرسه فیضیه از خیابان اصلی شهر

عبور کردند و در میدان شهدا اجتماع و قطعنامه‌ای را در شش بند قرائت کردند.

راهیپمایان که ایرنا، تعداد آنان را حدود ۲۰ هزار نفر ذکر کرده است، در حالی که عده‌ای جوان کفن پوش در بین آنان بودند، پس از تجمع در مدرسه فیضیه از خیابان اصلی شهر

اوراق و اقلام تبلیغاتی سالگرد ارتحال امام در سراسر کشور توزیع می‌شود

گروه سیاسی - اوراق و اقلام تبلیغاتی ویژه نهمین سالگرد ارتحال امام خمینی در استان تهران و دیگر استان‌های سراسر کشور توزیع خواهد شد. دفتر امور فرهنگی و هنری ستاد مرکزی برگزاری مراسم سالگرد ارتحال امام خمینی دیروز در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: «ارگان‌ها، سازمان‌ها، نهادهای، مدارس و انجمن‌های مذهبی و صنفی استان تهران می‌توانند از روز ششم تا هشتم خرداد به شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی واقع در خیابان قاضی مراجعه و اقدام به دریافت اقلام و اوراق تبلیغاتی ویژه نهمین سالگرد ارتحال امام کنند».

همچنین ستادهای مستقر در استانداری‌ها و ادارات کل ارشاد استان‌های سراسر کشور در روزهای هشتم، نهم و دهم خرداد اقدام به توزیع این اقلام و اوراق تبلیغاتی خواهند کرد.

روسیه، مصوبه کنگره آمریکا را مغایر با اصول حاکم بر روابط بین‌المللی خواند

گسروه سیاسی - وزارت امور خارجه روسیه با صدور بیانیته‌ای اعلام کرد: روسیه با عزم راسخ، مخالفت خود را با تلاش‌های جدید آمریکا در راه بازداشتن از توسعه روابط مشروع بازرگانی و اقتصادی با ایران ابراز می‌دارد.

بنا به گزارش ایرنا، این بیانیه به دنبال تصویب قانونی در کنگره آمریکا در مورد مجازات شرکت‌های خارجی که به برنامه‌های موشکی ایران، کمک کنند، صادر شد. وزارت خارجه روسیه اعلام کرده است: بررسی مفاد این سند نشان می‌دهد که هدف منهم و

مشترک جلوگیری از توسعه فن‌آوری‌های خطرناک، جای خود را به تلاش در برهم زدن روابط قانونی اقتصادی کشورهایی که مورد پسند واشنگتن نیستند داده است. در این بیانیه آمده است: این لایحه تلاش دیگر سیاست‌های فرامرزی قوه مقننه آمریکا علیه کشورهای خارجی است. این بیانیه، هدف این مصوبه را برهم زدن روابط روسیه و آمریکا از راه متهم کردن روسیه به همکاری و معاونت با ایران در تولید سلاح‌های هسته‌ای می‌داند. وزارت خارجه روسیه با اشاره به قدردانی دولت آمریکا از تلاش‌های روسیه برای جلوگیری از توسعه سلاح‌های کشتار جمعی افزود: نظارت مؤثر بر صدور فن‌آوری‌های نظامی و فن‌آوری با کاربری دوگانه یکی از اولیتهای اصلی سیاست امنیت ملی روسیه است.

بود، به گزارش ایرنا، یکی از گردانندگان راهپیمایی در اجتماع راهپیمایان اعلام کرد که این حرکت کاملاً خودجوش بوده و از هیچ جناح

درج نکرده است، گفت: راهپیمایی استادان، فضلا و روحانیان برخاسته از غیرت آنان در مقابل هتک حرمت ائمه اطهار بوده است. این روحانی همچنین هشدار داده است: طلاب و روحانیان حوزه پیش از این هتک حرمت به حریم ائمه اطهار و ماه محرم را تحمل نخواهند کرد.

وی گفت: در سالگرد دوم خرداد

ستون پنجم

دور سالة فلسفی در باب طالبان

سید ابراهیم نبوی

رسالة اول: طالبان همه را مجازات کرد

خبیر: «طالبان ۴۹۰ مرد را به جرم کوتاه کردن ریش و ۱۱۰ زن را به جرم خوب چادر نپوشیدن مجازات کرد» - نشریات

یکماه بعد: «طالبان ۷۱۰ نفر را به جرم شانه کردن ریش و ۳۰۰ زن را به جرم بسیار خوب چادر نپوشیدن مجازات کرد»

سه ماه بعد: «طالبان ۹۶۰ نفر مرد ریش بلند را به جرم اتو کردن لباس و کوتاه بودن دستار و سرپند و ۷۰۰ زن را به جرم بیرون آمدن از خانه مجازات کرد»

ششماه بعد: «طالبان ۱۸۲۰ نفر مرد با ریش طولانی را به جرم شستن لباس و کوتاه بودن دامن لباس و ۹۶۰ زن را به جرم بیرون آمدن از اتاق خانه مجازات کرد»

نه ماه بعد: «طالبان ۲۴۲۰ نفر مرد و زن را به دلیل کف زدن و سوت کشیدن مجازات کرد. و اعدام کرد فقط شبیه کشیدن مجازات است»

یکسال بعد: «طالبان ۳۶۱۰ مرد را به جرم حمام رفتن و عدم استفاده از روسری و ۱۸۰۰ زن را به جرم تکان خوردن در خانه مجازات کرد»

یکسال و نیم بعد: «طالبان ۴۲۷۳ مرد را به جرم شیش نداشتن و عدم استفاده از مقنعه و ۲۷۰۰ زن را به جرم زن بودن مجازات کرد»

یکسال و ده ماه بعد: «طالبان ۴۹۷۰ مرد را به جرم عدم استفاده مناسب از چادر و ۳۰۰۰ زن را به جرم وجود داشتن مجازات کرد»

دو سال بعد: «طالبان همه را مجازات کرد»

دو سال و سه ماه بعد: «طالبان دست به تسویه خونین درون گروهی زد و ۸۰ درصد اعضای تشکیلات به قتل رسیدند»

دو سال و شش ماه بعد: «آخرین بازماندگان طالبان به آمریکا پناهنده شدند»

□□□

رسالة دوم: طالبان مهاجر می‌پذیرد

وزارت خارجه طالبان اعلام کرد که:

(۱) به دلیل فراوانی نفوس مخالفان که از ریش بلند برخوردار نیستند طالبان از میان داوطلبانی که صلاحیت دارند تعدادی را به عنوان مهاجر می‌پذیرد.

(۲) شغل مناسب برای کوتاه کردن موی سر و بلند کردن موی ریش به مهاجرین داده می‌شود. سلمانی‌های معتقد ارجحیت دارند.

(۳) کشورهای همسایه در پذیرش مهاجر ارجح آنند.

(۴) ویزای افغانستان به صورت کامپیوتری و در اسرع وقت داده می‌شود.

در تریبون آزاد دانشجویان عنوان شد

خاتمی آزادی، عشق به مردم، قانونگرایی و جامعه مدنی را به یاد ما آورد

طی سال‌ها فعالیت سیاسی دانشجویان بی‌سابقه خواند. وی افزود: چرا دولت خاتمی که با ۷۰ درصد آرای مردم انتخاب شده است باید ائتلافی باشد. مردم باید در صحنه باشند چرا که انحصارطلبان می‌خواهند دوباره حاکمیت خود را به دست بیاورند. کسانی که تا دیروز مردم را حتی در مسجد دانشگاه کشتک می‌زدند،

وی افزود: هنوز موانع بسیاری بر سر راه توسعه کشور قرار دارد. هیأت نظارت بر قانون اساسی هنوز کاری انجام نداده است و نظارت استصوابی همچنان پایدار است. دولت خاتمی با موانع بسیاری دست به گریبان است، اما باید شکل‌گیری احزاب و شوراها تحقق یابد. اکنون جریان انحصار تلاش می‌کند تا تشکیل احزاب به تعویق

گسروه سیاسی - برنامه «تریبون آزاد دانشجویی» با عنوان «پس از دوم خرداد»، با حضور جمعی از دانشجویان دانشگاه صنعتی امیرکبیر (پلی تکنیک تهران) در صحن این دانشگاه برگزار شد. به گزارش خبرنگار ما در این جلسه که با حدود یک ساعت و ربع تأخیر برگزار شد، چند تن از

انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام با صدور بیانیه‌ای و اشاره به توصیه‌های مقام رهبری مبنی بر حمایت از دولت آقای خاتمی، می‌نویسد: مهر تأیید بر برنامه‌های ارائه‌شده رئیس‌جمهور و جان‌فشانی در راه تحقق جامعه‌مدنی و قانونمداری در جامعه، جای هیچ‌گونه بحثی برای جناح شکست‌خورده دوم خرداد باقی نمانده است.

ایرونا گزارش داد که این راهپیمایی که تحت عنوان «بیعت با محرم» برگزار شد در اعتراض به حرکات برخی از شرکت‌کنندگان مراسم دوم خرداد در دانشگاه تهران بوده است.

راهپیمایان که ایران، تعداد آنان را حدود ۲۰ هزار نفر ذکر کرده است، در حالی که عده‌ای جوان کفن‌پوش در بین آنان بودند، پس از تجمع در مدرسه فیضیه از خیابان اصلی شهر

«عزیزا عزت امروز، روز
عزت امروز»، «مراجع معظی
تسلیم تسلیم»، «ما اهل کسب
یستیم علی تنها بماند»، «روز
غزای سیدالسادین، شکسته شد
نداست مسلمین»، «شکسته شد

فیورالنسا، «مناقش حیا کن، خاتمی
را رها کن»، «وزیر ارشاد تأسف
تأسف»، و «مجلس انقلابی،
استیضاح، استیضاح» از جمله
نوع‌های راهپیمایان بیعت با محرم

□□□□□□□□□□

تلفنهای سفارش در صفحه زندگی
۲۲۲۰۵۸۸-۲۲۷۵۳۸۰
۲۲۵۳۶۱۴-۲۲۵۳۶۱۴

آغاز بیست و نهمین بهار زندگی را به تو تبریک می‌گویم.
ای آفتاب درخشنده برو با پرتوهای بلند خود به او بگو که دوستش دارم و همیشه به یاد او هستم.

دکتر رضا رضائی بیستمین سالگرد ازدواج
را به شمار و همسرت بانو مینو صابری صفایی
تدریک می‌گویم.

زینب عزیزم پنجم خرداد پانزدهمین سالروز
ازدواجمان را به تو بهترین با بهترین آرزوها
تبریک می گویم. همسر ت: بهمن مشرفی زاده

دوستت دارم طراوت

کاملاً خودجوش بوده و از هیچ جناح
رواج نگرفته است. گفت: راهپیمایی
ستادان، فضلا و روحانیان برخاسته
ز غیر آنان در مقابل هتک حرمت
شبه اظهار بوده است.

این روحانی همچنین هشدار داده است: طلاب و روحانیان حوزه بیش از این هتک حرمت به حرم ثمه اطهار و ماء محرم را تحمل خواهند کرد.

وی گفت: در سالگرد دوم خرداد
حرمت محرم را شکستند و مانند
شامی‌ها هلهله سردادند.

این روحانی افزود: در ایام محرم اعمال تعدادی از تشریفات قدم به اشاعه قضا کردند و در همین حال در تهران به ایشان گران صورت شد.

وی گفت: این تلاش‌ها با هدف تقدس‌زدایی علیه مراجع عظام و روحانیان است.

ایرنا گزارش داد که راهپیمایان در قطعه‌نامه خود نیز مراسم دانشگاه تهران را توهین آشکار به مردم مسلمان ایران و هتک حرمت ماه محرم دانستند و از علما و مراجع تقلید درخواست کردند که با این حرکت «برخورد جدی» کنند.

در بخش دیگری از این
نظنامه آمده است: مایه لبرال‌ها و
حامیان رژیم گذشته و قلم‌به‌دستان
سزود و سازمانهای جاسوسی
خطر می‌کنیم که از شیطنیت خود
بر مطبوعات دست بردارند.

درخواست از وزارت ارشاد برای ندادن میدان فعالیت به «نااهلان» و ضرورت پاکسازی مطبوعات از عناصر «معاند» و درخواست از دست‌اندرکاران وزارت کشور برای ندادن مجوز اجتماع از دیگر مفاد قطعنامه بیعت با محرم ذکر شده است.

گروه سیاسی - برنامه
تربییون آزاد دانشجویی» با عنوان
پس از دوم خرداد»، با حضور
نمعی از دانشجویان دانشگاه
سنتی امیرکبیر (پلی تکنیک
تهران) در صحن این دانشگاه
گزار شد.

به گزارش خبرنگار ما در این جلسه که با حدود یک ساعت و ربع تأخیر برگزار شد، چند تن از دانشجویان، به طرح مسائل سیاسی روز از جمله عوامل شکل‌گیری مردم‌خرداد، پیامدهای روی کار مدتی سید محمد خاتمی، عوامل زدننده جریان رشد آزادی و ناکمیت قانون در جامعه، عملکرد و گفتمان‌های افراد و گروه‌های محاصره طلب و همچنین بیان ضرورت حضور فعال مردم و دانشجویان در صحنه فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی پرداختند.

سهیل شریفی یکی از دانشجویان در سخنانی گفت: کماتر از ۱۰ سال گذشته فیلم عصر عاشورا را نمایش می‌دادند و نشریه اوقات الحسین و شلمچه را برای تخریب چهره خاتمی پخش می‌کردند، امروز هم از حمایت رئیس‌جمهور می‌زنند، اما غافل هستند که دانشجویان دیگر فریب نمی‌خورند.

وی گفت: دوم خرداد یک تحول بزرگ اما آرام در چارچوب انقلاب اسلامی بود و طی یک سال گذشته ابراهای زیادی در زمینه توسعه سیاسی انجام شده و اکنون مردم به دودباوری رسیده‌اند، قانونگرایی نمی‌تواند مخالفان محترم شمرده شود. زمینه فعالیت احزاب مهیا شده و کمیت و کیفیت مطبوعات افزایش یافته است. اما به هر حال اندازه یک سال رشد نکرده‌ایم.

به اطلاع علاقمندان به تولیدات کشاورزی و صادرات می‌رساند ۵۰ درصد از سهام یک مجتمع بزرگ گل و گیاه در شهریار با ارزش کارشناسی واگذاری می‌گردد.

تلفن تماس بعد از ظهرها
۰۹۱۱۲۱۹۴۵۲۳-۰۲۶۴۲-۲۵۵۶۷

طول سال‌ها فعالیت سیاسی دانشجویان بی‌سابقه خواند.
وی افزود: چرا دولت خاتمی که ۷۰ درصد آرای مردم انتخاب شده است باید ائتلافی باشد. مردم باید در صحنه باشند چرا که انحصار طلبان می‌خواهند دوباره حاکمیت خود را به دست بیاورند. کسانی که تا دیروز مردم را حتی در مسجد دانشگاه کتک می‌زدند، امروز ادعای حمایت از خاتمی سر داده‌اند.

وی افزود: هنوز موانع بسیاری بر سر راه توسعه کشور قرار دارد. بیات نظارت بر قانون اساسی هنوز نایز انجام نداده است و نظارت استصوابی همچنان پایدار است. دولت خاتمی با موانع بسیاری دست به گریبان است، اما باید سکل‌گیری احزاب و شوراهای تحقق یابد. اکنون جریان انحصار تلاش می‌کند تا تشکیل احزاب به تعویق بماند.

محمد قاسمی دیگر سخنوار
 این برنامه گفت: مردم نظام را قبول
 داشتند که به پای صندوق‌های آرا
 رفتند، بنابراین در تحلیل‌ها باید به
 این نکته و همچنین به تاریخ
 حوادث انقلاب نیز توجه کرد.

وی افزود: برخی از پیام
وم خرداد جماعتی درست کرده‌اند تا
سر سردیگوان فرود آورند.
وم خرداد روز انتخاب یک
شخصیت و برنامه‌هایش بود نه آنکه
روز انتخابات برای نظام.

وی گفت: برخی با سوءاستفاده
از دوم خرداد به ترویج بی‌بندوباری
روی آورده‌اند، درست است که ۴۵
رصد جمعیت ما را جوانان تشکیل
می‌دهند و باید به نیازهای آنان
وجه کرد، اما به این پنهان نباید
بهره نظام و مطبوعات آلوده شود.
امین جاروشه نیز دوم خرداد

انوعی خیزش دهمکراتیک خواند و گفت: مردم در این روز فارغ از شربندیهای رایج به صحت آمدند و خیزش دهمکراتیک را سبب شدند. ما نظارت استصوابی، صدوسیما ... مردم را نادیده می گیرند. عده ای به زور می خواهند برداشت خود را از این به همه مردم التا کنند.

وی گفت: در گذشته همیشه از مردم فقط برای شرکت در هیئتهای رسمی و کوپیدن شت به دهان این و آن دعوت به مل آمد و تنها آن هنگام برای دم اهمیت قائل می شدند اما اگر دم درخواست حقوق دیگر خود را کردند با آنان برخورد می شد.

وی همچنین از اخراج و
ستگیری یکی از دانشجویان این
تشگاه غلایه کرد و این اقدام را در

بخشیده، یکی دیگر از دانشجویان شرکت‌کننده در این تریبون آزاد گفت: آزادی، عشق، خدمت به مردم، قانون‌گرایی، جامعه مدنی و ... شعارهای فراورده شده ۲۰ سال گذشته بود که خاتمی دوباره آنها را به یاد ما آورد.

وی افزود: اکنون شاهد شکل‌گیری مطبوعات مثبت و همچنین ارائه طرح لغو نظارت استصوابی از سوی وزارت کشور به مجلس هستیم، اما دمکراسی در آغاز راه است و پی‌مردن این راه دشواریهای بسیار دارد و باید جرح و تعدیل و فشار را تحمل کنیم.

وی افزود: رئیس‌جمهور
ساختار اقتصاد کشور را بیمار
خوانده بنابراین باید برای
سالم‌سازی اقتصاد تلاش کنیم.

وی با اشاره به خواست خانمی مبینی بر آزادی مخالفت، گفت: این آزادی باید برای مخالفانی باشد که اصول گفت و گو را رعایت می کنند. علی حضوری نیز گفت: امروز عده ای برای رسیدن به مقاصدشان از دانشجویان به عنوان پله برای بالا رفتن استفاده می کنند. دانشجوی باید آگاه باشد و رسالت خود را حفظ کند تا جامعه دچار انحطاط نشود.

مهدی نقاش یکی دیگر از
خبرناران گفت: دوم خرداد روز
بیدار شدن جسارت مردم بود.
جسارتی که چند بار در طول تاریخ
ایران شاهد بیدار شدن آن بودیم.
کنون نباید اجازه دهیم که افراد
غیرمسئول باز هم جامعه را به
خواب بکشانند، برگشت به گذشته
بودی برای ما ندارد.

孝子

علت سقط‌های پیاپی چیست؟

تا به حال دوبار بچه انداخته‌ام. لطفاً درباره علت این سقط‌های پشت‌سرهم توضیح دهید؟

پاسخ: علل مختلفی سبب بروز سقط‌های مکرر می‌شود. بسیاری از این علل قابل کشف و شناسایی و تعدادی از آنها نیز قابل رفع و درمان است.

فاکتورهای هورمونی و ناکافی بودن هورمون پروژسترون یکی از عوامل مهم بروز سقط‌های تکراری به‌شمار می‌رود. ناهنجاری‌های ساختمانی رحم و گردن رحم شایع‌ترین علت سقط در ماه اول حاملگی، اختلالات ارثی و ژنتیکی است. همچنین دیده شده است حاملگی در سنین بالا (بالتر از ۴۰ سال)، حاملگی‌های پشت‌سرهم، بعضی از عفونت‌ها، سوء تغذیه شدید یا چاقی مفرط، اشعه X و سیگار احتمال بروز سقط را افزایش می‌دهد. ضربه‌های فیزیکی و روحی نیز می‌تواند زمینه را برای سقط مساعد کند.

صادق زیباکلام

گروه سیاسی - وزیر کشور گفت: برای رفع عداوت‌ها و کدورت‌ها، در برابر عواملی که با انگ‌زدن و اتهام‌زدن‌ها دشمنی می‌کنند، برخورد می‌شود.

به گزارش خبرنگار ما از اصفهان عبدالله نوری وزیر کشور روز گذشته در دانشگاه اصفهان درباره وجود گروه‌های فشار در کشور افزود: من در مقام دفاع از آنها می‌گویم که این گروه مظلوم واقع شده‌اند، زیرا گروه اندکی که با برخوردهای فیزیکی و خشن یا حرکت‌های گسترده مردمی برخورد می‌کنند در بین خود نیز اختلاف نظر پیدا کرده‌اند.

نوری ادامه داد: این افراد در بسیاری از اجتماعاتی که اغتشاش ایجاد می‌کنند متعاقباً به‌طور رسمی اعلام می‌دارند که برخوردها از سوی آنها صورت نگرفته است و آنها نیز به این نتیجه رسیده‌اند که باید اندیشه را با اندیشه پاسخ داد.

وزیر کشور همچنین در مورد اجتماع دانشجویان در پارک لاله که به اغتشاش کشیده شد، گفت: طبق گزارش‌های واصله نیروی انتظامی دخالتی نداشته و عوامل اغتشاش نیز توسط نیروی انتظامی دستگیر شده‌اند.

عبدالله نوری، وظیفه شورای نگهبان را نظارت بر انتخابات دانست و افزود: پس از ارتحال حضرت امام شورای نگهبان به‌گونه‌ای عمل کرده که به گروهی خاص حق دخالت داده است.

وی ضمن نقد عملکرد ۹ ماهه دولت اظهار داشت: طی ۹ ماهه گذشته، روند اصلاحات در جهت توسعه سیاسی و تحقق جامعه مدنی

وزیر کشور: عامل پرتاب‌کننده گاز اشک‌آور در تجمع پارک لاله دستگیر شد

بسیار مطلوب بوده است و کسانی که تا قبل از دوم خرداد ۷۶ شیوه عمل خود را براساس برخورد تند و خشن قرار داده بودند به این نتیجه رسیده‌اند که اگر بخواهند نقطه نظراتشان مورد توجه مردم قرار گیرد از موضع تفکر و منطق باید وارد شوند.

وزیر کشور همچنین در مورد وجود سلیقه‌های متفاوت سیاسی در کشور گفت: دولت از بسیاری از سلیقه‌های موافق و مخالف در جهت خدمت به مردم بهره می‌برد.

وی امکان محدودیت در عرصه‌های فکری را محال دانست و گفت: ما شاید بتوانیم به مردم بگوییم، که نگویند. ولی نمی‌توانیم به آنها بگوییم که نفهمند و درک نکنند.

نوری وظیفه دانشگاه و دانشجویان را در شرایط کنونی سنگین خواند و افزود: دانشجویان و دانشگاهیان باید در برابر محدودیت‌های فکری و حقوقی ملت ایستادگی کنند و در تمامی زمینه‌ها همراه با دولت آقای خاتمی در جهت تأمین حقوق مردم و آزادی یا درایت تلاش کنند تا جامعه آزاداندیش، به منصه ظهور رسد.

وی این موضوع را که تجمع دانشجویان، توسط نیروی انتظامی برهم زده شد را رد کرد و افزود: شایعه پرتاب گاز اشک‌آور توسط نیروی انتظامی درست نیست.

نوری عامل برهم زدن اجتماع مزبور را یک گروه ناشناس ۲۰ تا ۳۰ نفره اعلام کرد.

قرآن، به درس‌های کلاس اولی‌ها افزوده شد

گروه فرهنگی، اجتماعی - همزمان با آغاز سال تحصیلی جدید کتاب‌های آموزش قرآن پایه اول ابتدایی توزیع می‌شود.

مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی در این باره گفت:

نوری وظیفه دانشگاه و دانشجویان را در شرایط کنونی سنگین خواند و افزود: دانشجویان و دانشگاهیان باید در برابر محدودیت‌های فکری و حقوقی ملت ایستادگی کنند و در تمامی زمینه‌ها همراه با دولت آقای خاتمی در جهت تأمین حقوق مردم و آزادی یا درایت تلاش کنند تا جامعه آزاداندیش، به منصه ظهور رسد.

رایانه می‌تواند افسردگی را درمان کند

گروه فرهنگی، اجتماعی - مؤسسه روان درمانی لندن نرم‌افزار تازه‌ای در قالب یک سی.دی.رام با مشارکت فعال استفاده‌کننده تهیه کرده است که می‌تواند به بیمارانی که دچار افسردگی یا نگرانی روحی هستند، کمک کند تا در خانه و با بهره‌گیری از رایانه، ناراحتی خود را درمان کنند.

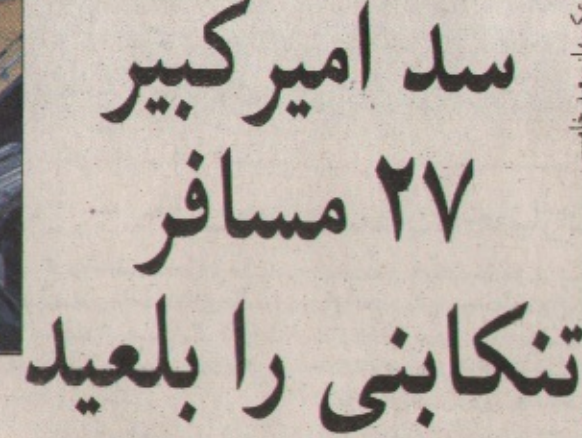
این نرم‌افزار که هم اکنون در مطب شماری از پزشکان در لندن و منچستر به طور آزمایشی مورد استفاده قرار گرفته است نخستین گام در راه بهره‌گیری تمام عیار از توانایی رایانه در عرضه خدمات پزشکی به بیماران است.

هرچند استفاده از رایانه از سوی پزشکان، چند سالی است که در انگلستان رواج یافته اما این نخستین بار است که نرم‌افزارهای رایانه‌ای مستقیماً در اختیار خود بیماران قرار می‌گیرد.

تاکنون کاربرد اصلی رایانه در حرفه پزشکی کمک به پزشکان در تشخیص نوع بیماری‌ها و تجویز مناسب‌ترین داروها بوده است. در حال حاضر پزشکان انگلیسی هنگامی که بیماری به مطب آنان می‌رود، در حین معاینه و طرح پرسش‌های موردنظر، پاسخ‌های بیمار را به رایانه‌ای که روی میزشان قرار دارد، وارد می‌کنند. این رایانه که به شبکه سراسری بانک اطلاعات پزشکی متصل است، براساس داده‌های دریافتی، نوع بیماری و شیوه درمان لازم را به پزشک توصیه می‌کند.

اما نرم‌افزار تازه‌ای که برای کمک به بیماران مبتلا به افسردگی و نگرانی و دیگر بیماری‌های روحی و روانی مشابه هستند به بازار عرضه شده حاوی یک سلسله دستورالعمل‌ها و پرسش‌هاست و بیمار در هر قدم با پاسخ دادن به یک یا چند پرسش با یک سلسله دستورالعمل و پرسش‌های تازه مواجه می‌شود.

به نوشته تایمز لندن نتیجه تعامل بیمار با دستگاه به وسیله دستگاه ضبط و چاپ می‌شود و پزشک معالج در هر هفته با بررسی آنچه که طی هفته روی داده می‌تواند نسبت به پیشرفت مطلوب معالجه اطمینان یابد.

عصر سه‌شنبه سرانجام اتوبوس غرق شده در دریاچه سد امیرکبیر را بالا کشیدند

دوازدهمین دوره آمادگی کارشناسی ارشد و دکترای دانشجویان شاهد و ایثارگران

گروه فرهنگی، اجتماعی - دوازدهمین دوره آمادگی کارشناسی، ارشد و دکترای دانشجویان شاهد و ایثارگران، با همکاری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان سنجش، در روزهای ۱۰ تا ۱۲ خردادماه ۱۳۸۰ برگزار می‌گردد.

تجهیزات رایانه‌ای به مدارس داده می‌شود

گروه فرهنگی، اجتماعی - شورای عالی جوانان آمادگی خود را برای دراختیار گذاشتن امکانات کامپیوتری به مدارس اعلام کرد.

مرتضی میرباقری، مشاور رئیس جمهور و دبیر شورای عالی جوانان عصر سه‌شنبه در مراسم افتتاح و راه‌اندازی شبکه اطلاع‌رسانی جوان در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران گفت: اطلاعات موجود در این شبکه رایانه‌ای از مجموعه سیاست‌های برنامه‌های پس از انقلاب در ساماندهی امور جوانان است.

میرباقری در پاسخ به سؤال خبرنگار ما مبنی بر دسترسی نداشتن بسیاری از جوانان به امکانات کامپیوتری، آمادگی شورای عالی جوانان را برای دراختیار گذاشتن این امکانات برای مدارس اعلام کرد.

برای گریز از سرطان سینه تخم مرغ بخورید

برابر تخم مرغ‌های معمولی نیز «ید» دارد.

روزنامه علمی «نی کی سان گیو» نوشت: «پژوهشگران ژاپنی نتیجه کشف تازه خود را که بیانگر صحت آزمایش‌ها است به انجمن سرطان ژاپن ارائه کرده‌اند.»

قایق‌ها، ساعت‌ها بعد از حادثه اجساد را از آب می‌گیرند

تجمع دانشجویان دانشکده خبر در مقابل مجلس

سازمان بدون هیچ کم‌وکاستی این شرایط را در دفترچه شماره دو سال ۷۶ درج کرده است و در قبال محتوای این شرایط مسئولیتی ندارد.

یکی از مسئولان آموزش دانشکده خبر نیز اعلام کرد: به دلیل ضعف اطلاع‌رسانی در وزارت فرهنگ و آموزش عالی و همچنین بی‌اطلاعی دانشجویان نسبت به رشته‌های علمی - کاربردی این مشکلات و توهمات برای دانشجوی ایجاد می‌شود.

وی گفت: دانشکده خبر یکی از دانشکده‌های تحت پوشش دانشگاه علمی - کاربردی است که مدرک حقیقی و معتبر صادر می‌کند. معادل بودن مدارک این دانشکده مطلب کذب است و جز بافته ذهنی دانشجویان نیست.

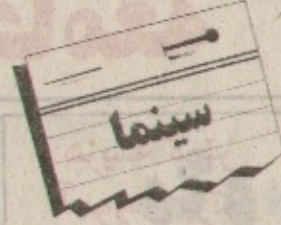
این مسئول همچنین درباره مغایرت اعلام ظرفیت و پذیرش دانشجو در این دانشکده افزود:

به گفته آنان ۶۰ نفر از دانشجویان از طریق آزمون داخلی خبرگزاری جذب این دانشکده می‌شوند. ۶۰ نفر در دانشکده خبر ۱۲۰ دانشجو در سال جدید پذیرفته شده است.

نگاهی به فیلم «سیب» ساخته سمیرا مخملباف

خانه سیاه نیست

سینما مطلبی

اشاره:

هنگام نمایش «سیب» در جشنواره فجر، همه به دنبال یافتن پاسخی برای یک پرسش بودند: فیلم، ساخته «مخملباف» است یا «دخترش»؟ و این درست همان نکته‌ای است که هیچ اهمیتی ندارد!

صحنه‌های دلگیر و اسارت بار داخل خانه، بیشتر از قاب‌های بسته و نزدیک استفاده می‌کند و آن را از نماهای باز و عمومی که فضای کوچه و خیابان را به تصویر می‌کشد، جدا می‌سازد.

همین طرح ساده و پیش پا افتاده، که حتی کودکان می‌نمایند، از تمام اندیشه‌ای که در ساخت رفته، تصویری تر و ارزشمندتر است.

شاید اغراق آمیز به نظر آید، اما سمیرا شانزده یا هفده ساله، در حفظ تداوم و انسجام فیلم، موفق‌تر از پدرش به نظر می‌رسد. می‌توان از محسن مخملباف - گیرم نه به عنوان پدر، دست کم در مقام فیلمنامه‌نویس - وسواس و حوصله‌ای بیشتر را متوقع بود.

بسیاری از لحظه‌های جذاب فیلم، بسا بی‌دقتی فیلمنامه‌نویس، کم اثر شده است. به عنوان یک نمونه می‌توان به صحنه خریدن ساعت اشاره کرد: یکی از دخترهایی که راهنمایی قهرمان فیلم را بر عهده گرفته، به دلیل همزمانی حرکت قطار با برداشتن یکی از ساعت‌های مچی، صدای قطار را متعلق به ساعت می‌داند، و هنگامی که در بازگشت به جست‌وجوی ساعت برمی‌آید، از اشتباه خود آگاه شده و ناامید می‌شود. ناآشنایی او - که در محیط باز جامعه رشد یافته - با صدای حرکت قطار باور پذیر نیست و این نکته شاید برای یکی از آن دو دختر بچه‌ای که یازده ساله در اسارت چهاردیواری خانه‌شان بوده‌اند پذیرفتنی‌تر باشد، اما نویسنده فیلمنامه در این صحنه از حل تعارض میان منطق داستان و منطق

«سیب»، یک انشعاب ناگهانی از زنجیره پریچ و خم، اما به هم پیوسته فیلم‌های محسن مخملباف است، یعنی در نگاه اول با همان ابزار، به همان مضامین می‌پردازد، ولی با چرخشی نوجوانانه در دیدگاه. تلفیق بخش‌های مستند و فصل‌های داستانی - یا بازسازی شده - آن را به «نون و گلدون» نزدیک می‌کند و سوییچ صریح انتقاد اجتماعی‌اش، یادآور «سلام سینما» است.

اما تنها به اتکای این همگونی نمی‌توان در هویت سازنده‌اش شک کرد. چرا که فیلم، شباهت‌های بسیاری نیز با «خانه سیاه است» و «کلسوزآپ» (نمای نزدیک از ساخته‌های فروغ فرخزاد و عباس کیارستمی دارد، حال آنکه این دو، بنا بر هیچ روایتی نه سازنده فیلم هستند و نه والدین فیلمساز! گذشته از این، «سیب» نگاه سرزنش‌آمیز دارد که جوانانه و حتی کودکانه است.

فیلمساز نوجوان، صحنه‌هایی چون بستنی خوراندن به یک بز، یا بازی‌های دخترانه را، از پشت دوربین با چنان لذتی هدایت می‌کند که انگار در شیفت دخترهای جلو دوربین شریک است. ایده‌های صحنه پردازی نیز، گاهی تا بدان اندازه ابتدایی و کودکانه‌اند که ناگزیر، اصل‌تشان را باور می‌کنیم. برای مثال نمابندی فیلم که در

فروغ فرخزاد و سینما

شرح شعری که فیلمبرداری شد

غلام حیدری

موقعیت عاجز می‌ماند و مشکلی را که شاید تنها با جابه‌جایی یک شخصیت و افزودن یک صحنه قابل حل بود، نادیده می‌انگارد. به همین دلیل، یک شوخی جذاب - و احتمالاً معانی مجازی و استعاری مستتر در آن - به حذر می‌رود. محسن مخملباف هنگام نگارش فیلمنامه «سیب» بیشتر به القای عقاید و باورهای فلسفی خود می‌اندیشیده تا انسجام و وحدت متن. اما با این وجود، خصلت «انشعابی» و «نوجویی» فیلم بیش از هر چیز در همین مایه‌ها و باورها، ریشه دارد. همان قدر که می‌توان زمینه‌هایی مشترک میان «سیب» و مضامین فیلم‌های محسن مخملباف یافت، وجوه افتراق چشمگیری نیز دیده می‌شود. فیلمنامه، بازم حاکمی از همان دغدغه‌ها و جدل‌های عقیدتی آشناست.

صحنه‌ای که پدر به جای دخترانش در زیر زمین خانه زندانی می‌شود، یک نمونه دیگر از جابه‌جایی موقعیت و «نسبی‌گرایی» است که با وضوح و صراحت بیشتری در «نوبت عاشقی» یا «سلام سینما» وجود داشت. این دو فیلم حتی شعارهای نسبی‌گرایانه و نظریه «عدم قطعیت» را با لحنی جزمی بیان می‌کردند، در واقع کوششی بود تا «نسبیت» را با «قاطعیت» به اثبات رسانند. این جزم‌گرایی پنهان، در نوعی دیدگاه تقدیری نمود دارد که برخلاف عقاید مورد استناد مخملباف، سرنوشتی محتوم و عسومی را برای بشر اجتناب ناپذیر می‌داند. آگهی‌های تبلیغی فیلم «سیب» نیز که حالتی از یک «دعوت عام» دارند، از چنین روحیه‌ای ناشی می‌شود. اما فیلم، خود - خوشبختانه - به جز در

خاص او میسر شده است. «خانه سیاه است» فیلمی تلخ و «وحشتناک» درباره زندگی آدم‌هایی است که همه خصوصیات و احساسات یک انسان را دارند، اما از هجره انسانی محرومند. فروغ کوشیده است این «محرومیت»، یا «تراژدی» زندگی جذامیان را به صورتی برهنه و خالص به تصویر درآورد، بی‌آنکه خواسته باشد به تلخی و سیاهی طبیعی آن، چیزی بیفزاید. فروغ جزو آن هنرمندانی نیست که به تراژدی‌های زندگی، از نظرگاه «دورستی» می‌نگرند، و کنار می‌ایستند و در آرامش می‌اندیشند. پیداست که او «خانه سیاه است» و نیز اشعارش را از سر فراغت نساخته است و بدیهه و بدعت و یا جوشش طبع و سرزندگی او، در اثرش محسوس است. او عقیده نداشت که هنرمند می‌تواند هنرش را از خودش جدا کند. او «شاعر بودن» را فقط به مسعانی شاعر بودن در تمام لحظه‌های زندگی می‌دانست. «شاعر بودن یعنی انسان بودن. بعضی‌ها را می‌شناسم که رفتار روزانه‌شان هیچ ربطی به شعرشان ندارد، یعنی فقط وقتی شعر می‌گویند شاعر هستند، بعد تمام می‌شود».

در واقع از نظر فروغ، هنرمند انسانی است یک پارچه که نمی‌توان وجودش را تقسیم کرد. انسان یکی است، و هر کاری می‌کند، به‌ویژه اگر «کار هنری» باشد، با تمام وجودش آن را انجام می‌دهد و در غیر این صورت، اگر به «خودش مثل یک واحد از

حساس است و برخورد او با هر حرکت و آرایشی حساب شده و از روی صرافت طبع است. این حساسیت به ویژه در فصل آغازین و پایانی فیلم در کلاس درس - کلماتی که از زبان دانش‌آموزان و معلم شنیده می‌شود - به حد اعلا می‌رسد، و در حقیقت، از نظر کارکرد آنها در ساختار فیلم، در امتداد گفتار متنی که با صدای خود فروغ در فصل‌های مختلف فیلم شنیده می‌شود، قرار دارد. اما نباید فراموش کرد، که «خانه سیاه است» چنان‌که در عنوان بندی فیلم نیز آمده است یک اثر «سفارشی» است، و برای القای یک «پیام» انسانی منجر ساخته شده است. این «سفارش» و «پیام» در گفتاری که گلستان با صدای خودش در آغاز فیلم قرائت می‌کند، به صراحت منعکس است: دنیا زشتی کم ندارد. زشتی‌های دنیا بیشتر بود اگر آدمی بر آنها دیده بسته بود. اما آدمی چاره‌ساز است. بر این پرده اکنون نقشی از یک زشتی، دیدی از یک درد خواهد آمد که دیده بر آن بستن دور است از مروت آدمی. این زشتی را چاره ساختن، به درمان، این درد یاری گرفتن، و به گرفتاران آن یاری دادن، مایه ساختن این فیلم و امید سازندگان، آن بوده است.

در واقع فروغ، از ناحیه «سازمان فیلم گلستان» و «انجمن کمک به جذامیان»، محدود و مقید بوده است، هم از نظر بیان موضوع و «پیام» فیلم و هم از نظر سرمایه و عامل زمان. خود او در توضیح «موجودیت سینما» و ساخته شدن یک فیلم، به سه عامل اصلی «فکر و فن و سرمایه» اشاره می‌کند، و بر این عقیده است که ماهیت یک اثر سینمایی با میزان سرمایه که هر یک از این سه عامل در زمینه ایجاد آن به کار

محمد تقی قزلسلفی

توضیح:

به علت جا افتادن مکتب سوررئالیسم از هنر سبک‌ها، این مکتب قبل از وارد شدن به حوزه تخصصی مکتب پست مدرنیسم، از نظر خوانندگان می‌گذرد: گروه ادب و هنر

این مکتب چشمال برانگیز و تأثیرگذار در قرن بیستم، با زوال و مرگ زود هنگام «دادائیسم» خود را ابتدا به عنوان یک جنبش ادبی فرانسیسی که از شاخه پارسیسی مکتب دادا در طول سال‌های (۲۳ - ۱۹۲۰) بیرون

اندازه ابتدایی و گودگانه‌اند که پذیرفتنی‌تر باشد، اما نویسنده ناگزیر، اصالتشان را باور می‌کند. فیلمنامه در این صحنه از حل برای مثال نمابندی فیلم که در تعارض میان منطق داستان و منطق

فروغ فرخزاد و سینما

شرح شعری که فیلمبرداری شد

غلام حیدری

اشاره:

«خانه سیاه است» ساخته فروغ فرخزاد، با اینکه فیلم کوتاهی است و یک سفر به «اوهر روز» و نمایش‌های خصوصی، بیشترین بازتاب آن در زمان حیات شاعر بوده، برای نسل امروز که شعر فروغ را عاشقانه می‌خواند و شخصیت آن را می‌ستاید، فیلم چندان پنهانی نیست. نمایش این فیلم در چندین جشنواره و به تازگی در جشنواره فیلم دانشجویان و استقبال همیشگی از آن، نشان از تلاش این نسل برای شناختن بیشتر فرخزاد به عنوان یک مؤلف بزرگ از منظر این فیلم است.

«فروغ فرخزاد و سینما» عنوان کتابی است که غلام حیدری تألیف و گردآوری کرده است، و به زودی از سوی «انتشارات علم» منتشر خواهد شد. در این کتاب ۴۱۶ صفحه‌ای به آن بخش از فعالیت‌های هنری فروغ پرداخته شده که تاکنون چندان مورد توجه قرار نگرفته است. یعنی فعالیت‌های سینمایی و ادبی و آثار و آثار فیلم‌های «پایان کتاب علاوه بر مقاله تفصیلی حیدری درباره فروغ سینماگر و متن کامل فیلم نامه «خانه سیاه است» و گفت‌وگو با فروغ و ابراهیم گلستان، در بردارنده مقالاتی از ضیا، محمد، محمدتهدا، بهزاد علفی، شمیم بهار و چند منتقد دیگر است که ده‌ها عکس منتشر نشده از صحنه و پشت صحنه فیلم «خانه سیاه است» نیز ضمیمه آن است. در معرفی فروغ سینماگر بخشی از فصل ششم مقاله تحلیلی حیدری از کتاب «فروغ فرخزاد و سینما» انتخاب شده است که به جنبه‌هایی از فیلم «خانه سیاه است»، ساخته فروغ فرخزاد، می‌پردازد.

«خانه سیاه است»، ساخته فروغ فرخزاد، یک «شعر سینمایی» است، و در آن شعر و سینما با هم تلاقی کرده‌اند، اما معیارهای آنها از یکدیگر قابل تشخیص نیستند، در این فیلم، فروغ هم شاعر است و هم سینماگر، و این کیفیت از آن رو نیست که فیلم را یک شاعر ساخته است، یا هر فیلم ساخته شده توسط یک شاعر، لزوماً، باید دارای جنبه یا نگاه شاعرانه باشد. در واقع اگر چنین الزامی همواره مصداق پیدا می‌کرد، ما در فیلم «یک آتش»، که فروغ آن را تدوین کرده است، یا در «چشم انداز آب و آتش»، که او در ساختن آن مشارکت داشته است، باید در جست‌وجوی کیفیت‌های شعری باشیم، یا از آن فیلم‌ها انتظار بیان حساسیت‌های شاعرانه نیز داشته باشیم. حال آنکه از دو فیلم بالا، و فیلم‌های مستند دیگری که در «سازمان فیلم گلستان» تولید شده‌اند، و فروغ در تدوین و ساخته شدن آنها نقش داشته است، اثر زیادی از ترکیب شعر و سینما دیده نمی‌شود، و نمی‌توان از دیدن آن فیلم‌ها چنین استنباط کرد که یک شاعر در ساختن آنها دست داشته است.

در حقیقت می‌توان گفت که «خانه سیاه است» نخستین آزمایش فروغ در تلاقی سینما و شعر است، و این فیلم نماینده برخورد شاعرانه او با سینماست. «خانه سیاه است» سینمایی است که شعر می‌شود یا سینمایی است که از شعر مایه می‌گیرد. در واقع قریحه شاعرانه فروغ است که به او در انتخاب تصاویر هشدار می‌دهد اما تلاش او برای برقرار کردن تعادل حساس میان تصویر و کلام - شعر و سینما - به چشم می‌خورد، تلاشی که در همه فصل‌های فیلم راست در نمی‌آید. فروغ حتی نسبت به نحوه سرهم کشیدن و شانه زدن موی سر دخترها و زن‌های جذامی و شکل بازی‌های کودکان و حرکات آنها و طرز نشستن و قرار گرفتن دانش‌آموزان خدائی در کلاس درس، کاملاً،

حساس است و برخورد او با هر حرکت و آرایشی حساب شده و از روی صرافت طبع است. این حساسیت به ویژه در فصل آغازین و پایانی فیلم در کلاس درس - کلماتی که از زبان دانش‌آموزان و معلم شنیده می‌شود - به حد اعتدالی خود می‌رسد، و در حقیقت، از نظر کارکرد آنها در ساختار فیلم، در امتداد گفتار متنی که با صدای خود فروغ در فصل‌های مختلف فیلم شنیده می‌شود، قرار دارد. اما نباید فراموش کرد، که «خانه سیاه است» چنان‌که در عنوان بندی فیلم نیز آمده است یک اثر «سفارشی» است، و برای القای یک «پیام» انسانی متخّر ساخته شده است. این «سفارش» و «پیام» در گفتاری که گلستان با صدای خودش در آغاز فیلم قرائت می‌کند، به صراحت منعکس است: دنیا زشتی کم ندارد. زشتی‌های دنیا بیشتر بود اگر آدمی بر آنها دیده بسته بود. اما آدمی چاره‌ساز است. بر این پرده اکنون نقشی از یک زشتی، دیدی از یک درد خواهد آمد که دیده بر آن یستن دور است از مروت آدمی. این زشتی را چاره‌ساختن، به درمان این درد یاری گرفتن، و به گرفتاران آن یاری دادن، مایه ساختن این فیلم و امید سازندگان، آن بوده است.

در واقع فروغ، از ناحیه «سازمان فیلم گلستان» و «انجمن کمک به جذامیان»، محدود و مقید بوده است، هم از نظر بیان موضوع و «پیام» فیلم و هم از نظر سرمایه و عامل زمان. خود او در توضیح «موجودیت سینما» و ساخته شدن یک فیلم، به سه عامل اصلی «فکر و فن و سرمایه» اشاره می‌کند، و بر این عقیده است که ماهیت یک اثر سینمایی، با میزان تیرویی که هر یک از این سه عامل در زمینه ایجاد آن به کار می‌اندازد، رابطه‌ای مستقیم دارد. در واقع از نظر او، سینما وقتی به هنر تبدیل

می‌شود، که دو عامل «فکر و فن» بر تسلط «ساربت سرمایه» تفوق پیدا کند، و «این سینما اگر چه در بازارهای عمومی خریداری ندارد، اما در عوض تقویت‌کننده آن معنویت است که وقتی به کمال خود رسید، ماهیت تقاضاهای بازار عمومی را تغییر می‌دهد و قضاوت‌های این بازار را که بر پایه منطقی مادی و کاسب‌کارانه استوار است، بی‌ارزش و باطل می‌کند». با این دریافت از عوامل واقعی و مؤثر در تولید یک اثر سینمایی است که فروغ می‌گوید فیلمی غیرمتعارف و خارق‌عادت بسازد، فیلمی که، به تعبیر خود او، «در یک ارزیابی هنری، همان سینمایی است که باید باشد، و در یک ارزیابی تجارتي، همان سینمایی است که نباید باشد».

به یک معنا «خانه سیاه است» فیلمی تضادآمیز است، هم از نظر کیفیت تولید فیلم در ایران (به طور مشخص تولید یک فیلم مستند «سفارشی») و هم از نظر مضمون و بیان هنری (به طور مشخص استفاده از عنصر شعر در سینما)، می‌توان با قدری تأمل دریافت که کارگردان خانه سیاه است، بیش از هر چیز، به برقرار کردن ثبات و تعادل میان عناصر تشکیل دهنده فیلم خود می‌اندیشیده است. هر لغزشی می‌توانسته ساختار حساس و ناپایدار «خانه سیاه است» را متزلزل کند. یعنی آن را به نازل‌ترین صورت فیلم مستند، یا به «شعر سینمایی» مبتذل، یا نوعی «سد سینما»، مبتذل کند. همه تلاش فروغ معطوف به این بوده است که میان او و موضوع کارش - شعر و سینما - فاصله یا تضاد شکننده‌ای ایجاد نشود و در همین اتفاق، یا ثبات و تعادل است که آفرینش هنرمندانه

خاص او میسر شده است.

«خانه سیاه است» فیلمی تلخ و «وحشتناک» درباره زندگی آدم‌هایی است که «همه خصوصیات و احساسات یک انسان را دارند، اما از چهره انسانی محرومند». فروغ کوشیده است این «محرومیت»، یا «تراژدی» زندگی جذامیان را به صورتی برهنه و خالص به تصویر درآورد، بی‌آنکه خواسته باشد به تلخی و سیاهی طبیعی آن، چیزی بیفزاید. فروغ جزو آن هنرمندانی نیست که به تراژدی‌های زندگی، از نظرگاه دوردستی می‌نگرند، و کنار می‌ایستند و در آرامش می‌اندیشند.

پیدا است که او «خانه سیاه است» و نیز اشعارش را از سر فراغت نساخته است و بدیهه و بدعت و با جوشش طبع و سرزندگی او، در اثرش محسوس است. او عقیده نداشت که هنرمند مسمی نتواند هنرش را از خودش جدا کند. او «شاعر بودن» را فقط به معنای شاعر بودن در تمام لحظه‌های زندگی می‌دانست.

«شاعر بودن یعنی انسان بودن. بعضی‌ها را می‌شناسم که رفتار روزانه‌شان هیچ ربطی به شعرشان ندارد، یعنی فقط وقتی شعر می‌گویند شاعر هستند، بعد تمام می‌شود».

در واقع از نظر فروغ، هنرمند انسانی است یک پارچه که نمی‌توان وجودش را تقسیم کرد. انسان یکی است، و هر کاری می‌کند، به ویژه اگر «کار هنری» باشد، با تمام وجودش آن را انجام می‌دهد و در غیر این صورت، اگر به «خودش مثل یک واحد از هستی و وجود نگاه نکند، نمی‌تواند «حقیقت» را بیان کند. «انسان باید اول خودش را بسازد و کامل کند» و بنابراین عقیده، هنرمند - شاعر یا فیلم‌ساز - در وهله اول انسان است و همواره مسئول حرفی است که می‌زند، خواه این حرف در شعر آمده باشد و خواه در نامه خصوصی، خواه در سخنرانی عمومی و خواه در یک محفل دوستانه. این تصور از شرافت و تعهد کامل، به مقدار فراوان، یک مفهوم اخلاقی و رمانتیک است. در حقیقت، فروغ هنرمند را دارای ذات مقدسی می‌داند که مقامش از مردمان دیگر بسیار والا تر است و او همان قدر به شعر «احترام» می‌گذارد که «یک آدم مذهبی به مذهبش». بنابراین در «خانه سیاه است» حضور فروغ شور معنوی و اخلاقی او، به عنوان یک شاهد راستین، محسوس است، زیرا همان گونه که گفتیم، برداشت او از زندگی و هنر یکی است و در تحلیل آخر یک برداشت اخلاقی است که سرچشمه‌اش را می‌توان در نویسندگان و متفکران روس در نیمه دوم قرن میلادی گذشته یافت.

نگاه فروغ به جامعه بسته جذامی‌ها را از جهان‌بینی و پیش‌فکری او نسبت به زندگی، از گرایش او به مفهوم «زوال» و «تیاهی»، که جزو مایه‌های اصلی اشعار او است، جدا نیست. ظنین صدای فروغ در «خانه سیاه است» به روشنی در شعر بلند «آیدهای زمینی»، که فروغ آن را در سال ۱۳۴۰ سروده است شنیده می‌شود:

آن‌گاه

خورشید سرد شد

و برکت از زمین‌ها رفت

و سبزه‌ها به صحرا خشکیدند

و ماهیان به دریاها خشکیدند

و خاک مردگانش را

زان پس به خود نپذیرفت

شب در تمام پنجره‌های پریده رنگ

مانند یک تصویر مشکوک

پیوسته در تراکم و طغیان بود

و راه‌ها ادامه خود را

در تیرگی‌ها کردند.

خورشید مرده بود

خورشید مرده بود و فردا

در ذهن کودکان

مفهوم گنگ گم شده‌ای داشت

آنها غرابت این لفظ کهنه را

در مشق‌های خود

با لکه درشت سیاهی

تصویر می‌نمودند.

...

آه ای صدای زندانی

آیا شکوه یاس تو هرگز

از هیچ سوی این شب منقور

تقی به سوی نور نخواهد زد؟

آه ای صدای زندانی

ای آخرین صدای صداها...

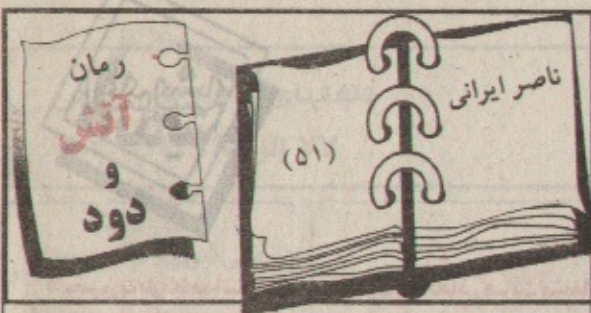

محمدتقی قزل‌سغلی

توضیح:

به علت جا افتادن مکتب سوررئالیسم از هنر یک‌ها، این مکتب قبل از وارد شدن به حوزه تخصصی مکتب پست مدرنیسم، از نظر خوانندگان می‌گذرد: گروه ادب رهبر

این مکتب چنگال برانگیز و تأثیرگذار در قرن بیستم، با زوال و مرگ زود هنگام «دادائیسم» خود را ابتدا به عنوان یک جنبش ادبی فرانسوی که از شاخه پارسی مکتب دادا در طول سال‌های (۲۳ - ۱۹۲۰) بیرون خزیده بود، نمایان کرد، و به سرعت در هنرهای تجسمی، تئاتر و سینما هم پا گرفت. واژه «سوررئالیسم» نخستین بار از طریق آپولینر در نمایشنامه «سینه‌های تیزریاس» ظاهر شد که در سال ۱۹۰۲ نگارش یافته بود. اما در سال ۱۹۱۷ به روی صحنه رفت. البته آپولینر دو کتار اثر خویش، از رقص باله رژه اثر دی‌گایلف همه به عنوان یک اثر سوررئالیستی یاد کرده بودند. سال‌های بعد افرادی همانند آندره برتون، پل الوار، و دیگر نویسندگان پارسی نه تنها این اصطلاح را در آثار خود به کار بردند، بلکه سعی کردند در خلق آثار ادبی و هنری خود، به این حوزه جدید شکل یک مکتب با ثبات و ماندگار بدهند. ناگفته نماند که اصول نظری مربوط به یک جنبش ادبی و هنری با عنوان سوررئالیسم، تا زمانی که جنبش دادا، آخرین تفصیلاتش را در پاریس می‌کشید، صورت خارجی به خود نگرفت. اما از نخستین سال‌های پس از جنگ جهانی اول، نویسندگان فرانسوی کوشیدند اصول نظریه زیبایی‌شناسی برگرفته از دیدگاه‌های هنری افرادی چون آرتور رمبو، کنت دولوتور آمون، آلفرد ژاری و آپولینر را فرمول بندی کنند، اینان پاسخ ابتدایی خود را در وجود دادائیستها که البته در آن زمان در پاریس گرد هم آمده بودند، یافتند. در سال‌های بین ۱۹۲۰ تا ۱۹۲۲ که حلقه تسار، پیکابیا، دوشان و برتون شکل می‌گرفت، نمایشگاهی هم از آثار نقاش پیکابیا به همراه ماکس ارنست برگزار شد. در سال ۱۹۲۲ آندره برتون با استناد به این دلیل عجیب، اما شاید درست که جنبش دادا تدریجاً جنبه‌های رسمی و آکادمیک پیدا می‌کند، خود را از آن کنار کشید. او با نمایشگاه بزرگ دادائیستی که در نگارخانه سوفتین برگزار شده بود، به مخالفت برخاست و به این ترتیب در شورش که نهایتاً به تشکیل کنگره پاریس انجامید، قرار گرفت. بعد از سال ۱۹۲۲ آندره برتون به مقام سردبیری مجله ادبیات برگزیده شد و تدریجاً گروه اولیه نویسندگان پیرامونش را با پذیرفتن هنرمندانی که آثار و نظراتشان بیش از دیگران به او نزدیک بودند، تقویت کرد. در این بین همکار دیگر او یعنی پیکابیا، اشعار، امثال، و طرح‌های روی جلد به مجله می‌داد، من‌ری نیز به آزمایشگری در عرصه عکس‌هایی اشتغال داشت که خودش عنوان ریوگرام به آنها داده بود، و ماکس ارنست به همراه طیفی از هنرمندان و نویسندگان به کاوش در نوعی نویسندگی خودکار، شعر جادویی و دنیای رؤیاها و ضمیر ناخودآگاه فرویدی ادامه دادند. اعضای گروه مرتباً با برتون در خانه او یا خانه پل الوار دیدار می‌کردند، که در ضمن همین ملاقات‌ها، دوباره بعضی آثار لوتره آمون، رمبو، ژاری و یا در اهمیت منظر خارق‌العاده، غیرمنطقی، و تصادفی در شعر و نقاشی، بحث می‌شد. از بطن همین دیدارها و بحث‌های مربوطه بود که در سال ۱۹۲۴ بیانیه معروف سوررئالیسم صادر شد: «سوررئالیسم، اسم مذکر، حرکت خودبه خود صرفاً روانی، که هدف از آن بیان شفاهی یا کتبی، عملکرد تفکر است. تفکر تمحیل شده در غیاب هرگونه عنصر بازدارنده ناشی از عقل و در خارج از قلمرو هرگونه پیشینه زیبایی شناختی یا اخلاقی است».

تا اینجا خوانده‌اید:

انقلاب اسلامی ایران پیروز شده است. اکنون مراسم عقدکنان احمد علیپور و شکوه امیری به آخر رسیده است و آن دو به تماشای کتابخانه دکتر امیری رفته‌اند. کلید برق را زد و در یک لثه را باز کرد.

«بیا تو، طرح این رفیوج را خود پاپا به ارشیتکت داده.»

در یک لثه منبت کاری شده به پلکان چوبی پیجانی باز می‌شد، و پلکان چوبی تا زیرزمین وسیعی پایین می‌رفت درست به درازا و پهنای کتابخانه.

شکوه توضیح داد: «این زیرزمین هیچ راهی به بیرون ندارد جز همین پلکان، و هیچ متفدی جز دو بادگیر که یکیش اینجا است، بییش... یکیش هم آن ته است. این دو بادگیر هوای تازه را دائماً در زیرزمین جریان می‌دهند و آن را خنک می‌کنند. حس می‌کنی چه هوای مطبوعی دارد اینجا؟»

احمد، محظوظ از خنکی پوست نواز هوا، گفت: «او هوون.»

زیرزمین با سنگ مرمر مفروش بود، و روی سنگ مرمر قالی تبریزی ریزافت خوش طرحی پهن بود. بخشی از دیوار شرقی زیرزمین را دو قفسه کتاب، مشابه قفسه‌های کتابخانه، پوشانده بود.

شکوه توضیح داد: «پاپا کتابهای قیمتی‌اش را توی این قفسه‌ها نگهداری می‌کند.»

کتابهای آن دو قفسه با خطی بودند یا چاپهای قدیمی نایاب یا چاپهای نفیس کم تیراژ. در سه کنج جنوب شرقی زیرزمین یک میبل چرمین گذاشته بودند که پشتی و زیرپایی متحرکی داشت که با تنظیم و تثبیت آنها می‌توانستی میبل را به صورت تختخواب دریاواری یا صندلی‌ش با پشتی قائم یا هر حالتی میان این دو، کنار دیوار جنوبی یک کاناپه گذاشته بودند که به صورت تختخواب دونفره هم درمی‌آمد. در سمت غربی زیرزمین گنجه‌ای به چشم می‌خورد حاوی مشروبهای مختلف و چند دست لیوان و پیشدستی، و یک اشکاف لباس. در انتهای زیرزمین در یک لثه‌ای به دستشویی و مستراح باز می‌شد، چندین تابلوی نقاشی، ایرانی و خارجی، به سبک‌های کلاسیک و مدرن، دیوارها را تزئین کرده بود.

شکوه روی کاناپه نشست و گفت: «پاپا می‌گوید من توی این رفیوج در امان کاملم - از تمام مصیبت‌های دنیا، از تمام دیوانگیاها و خشونت‌های بشری.»

احمد کنار او نشست و سرتاسر زیرزمین را از نظر گذراند و گفت: «گوشه دنج خوبی است.» و در دلش آرزو کرد که ای کاش این گوشه دنج مال او بود.

شکوه گفت: «من دوست ندارم اینجا را، من جایی را که پنجره نداشته باشد، نور طبیعی نداشته باشد، دوست ندارم.»

احمد گفت: «من هم فضاهای باز را دوست دارم و هم این گوشه خلوت در بسته به روی غیر را. هر کدامش را به جای خود، اینجا را وقتی که نیازی داری خودت باشی و خودت، تنهای تنها.»

شکوه پا شد و گفت: «من اینجا نفسم می‌گیرد. فضای بسته را اصلاً نمی‌توانم تحمل کنم.»

«تو فضای شلوغ را هم نمی‌توانی تحمل کنی.»

«نه. مطلقاً. شلوغی را هم مطلقاً نمی‌توانم تحمل کنم. پاشو برویم بقیه خانه را بهت نشان بدهم.»

دست احمد را گرفت و او را به تمام جاهای دیگری از خانه برد که تاکنون ندیده بود. وقتی به سالن پذیرایی باز گشتند رودخانه گلناک و دریای زلال کاملاً یکی شده بودند. مرکز تلاقی آن دو عباس آقا بود که داشت خطاب به دایی جان کوروش می‌گفت: «حتی اگر این عیب‌هایی که شما می‌فرمایید درست باشند...»

دایی جان کوروش با لحن بازجویانه‌ای پرسید: «شما قبول ندارید که درستند؟» نگاه تقریباً همه حاضران، در هر جایی از سالن پذیرایی که نشسته بودند، مترجه عباس آقا شد. محسن که نزدیک به عباس آقا نشسته بود بالاته‌اش را کمی دور گرفته بود تا تصویر عباس آقا از پرسپکتیو درستی بر شبکه چشم‌هایش منعکس شود. زهرخند کم‌پیدایی لب‌هایش را از دو سر کش داده بود که با نگاه عاقل‌اندر سفی‌ش همنوایی تکمیل‌کننده‌ای داشت. این لب‌خند و نگاه بر لب‌ها و در چشم‌های ثریا خانم هم بود، و بر لب‌ها و در چشم‌های تقریباً تمام افراد خانواده.

خاص خود البته این می‌شود - هنری شریات هم تفاوت که مسأله شود مثلاً می‌شود، ورزش

هنری ما - به راه مطرح کنند به مقابله سازی خیر؟ از این شود، این جریان‌های می‌دولتی دارد یک گزاری‌های بر این دولت شده و در وضع‌گیری چرا که ما ری مطرح ش طراحی فرماندان یا

می‌کنم، معه رو به ت که از می - هنری ثبات یک

احمد کنار او نشست و سرنامش زیرمین را از نظر گذراند و گفت: «گوشه دنج خوبی است.» و در دلش آرزو کرد که ای کاش این گوشه دنج مال او بود.
شکوه گفت: «من دوست ندارم اینجا را. من جایی را که پنجره نداشته باشد، نور طبیعی نداشته باشد، دوست ندارم.»
احمد گفت: «من هم فضاهای باز را دوست دارم و هم این گوشه خلوت در بسته به روی غیر را. هر کدامش را به جای خود، اینجا را وقتی که نیاز داری خودت باشی و خودت. تنهای تنها.»
شکوه پا شد و گفت: «من اینجا نفسم می گیرم. فضای بسته را اصلاً نمی توانم تحمل کنم.»

«تو فضای شلوغ را هم نمی توانی تحمل کنی.»
«نه. مطلقاً. شلوغی را هم مطلقاً نمی توانم تحمل کنم. پاشو برویم بقیه خانه را بهت نشان بدهم.»

دست احمد را گرفت و او را به تمام جاهای دیگری از خانه برد که تاکنون ندیده بود. وقتی به سالن پذیرایی بازگشتند رودخانه گلناک و دریای زلال کاملاً یکی شده بودند. مرکز تلاقی آن دو عباس آقا بود که داشت خطاب به دایی جان کورش می گفت: «حتی اگر این عیب‌هایی که شما می فرمایید درست باشند...»

دایی جان کورش با لحن بازجویانه‌ای پرسید: «شما قبول ندارید که درستند؟» نگاه تقریباً همه حاضران، در هرجایی از سالن پذیرایی که نشسته بودند، متوجه عباس آقا شد. محسن که نزدیک به عباس آقا نشسته بود بالاته‌اش را کمی دور گرفته بود تا تصویر عباس آقا از پرسپکتیو درستی بر شیکیه چشمهایش منعکس شود. زهرخند کم‌پیدایی لبهایش را از دو سو کش داده بود که با نگاه غافل‌اندر سقییهش هم‌نواپی تکمیل‌کننده‌ای داشت. این لبخند و نگاه بر لبها و در چشمهای تریا خانه هم بود، و بر لبها و در چشمهای تقریباً تمام افراد خانواده شکوه.

عباس آقا جواب داد: «تا حدی چرا.»
مهندس بدیعی پوزخند زد و گفت: «تا چه حد مثلاً؟»

عباس آقا گفت: «تا این حد که همه ما، کم و بیش، دچار این عیب‌ها هستیم. هر گروهی از ما که حکومت را به دست بگیرد این جور عیب‌ها را خواه ناخواه دارد. حالا یکی کثرت و پوشیده‌تر، یکی بیشتر و آشکارتر. ولی داریم، همه‌مان این عیبها را داریم. چون همه‌مان روی همین خاک، در همین دوره، به دنیا آمده‌ایم. هیچ کدام‌مان را از فرنگ وارد نکرده‌اند و تافته جدا بافته نیستیم. همه‌مان، تا جایی که به این عیب‌ها مربوط می‌شود، سر و ته یک کرباسیم...»

زهرخند محسن پررنگ‌تر شد. با لحن خشنی پرسید: «پس حکومت هیچ طبقه یا قشری یا حکومت هیچ طبقه یا قشر دیگری فرق ندارد؟»

عباس آقا با ملایست جواب داد: «خیلی فرق دارد. بعضی وقتها از زمین تا آسمان فرق دارد. منتهی عرض بنده این است که حکومت هیچ گروهی از ما، یا به فرمایش شما هیچ طبقه یا قشری از ما، نمی‌تواند بی‌عیب باشد. نمی‌تواند آن‌قدر کامل باشد که هیچ دوست یا دشمنی نتواند انگشت بگذارد که مثلاً اینجایش غیر معقول است یا اینجایش... ناپسند است.»

دکتر امیری گفت: «خب چه نتیجه‌ای می‌خواهید از این فرمایش صحیح‌تان بگیرید؟»

عباس آقا گفت: «می‌خواهم این نتیجه را بگیرم که خطاست ما با یک حکومت اساساً برحق، با یک انقلاب بزرگ که مردم، جوانها، آن همه خون دادند تا به پیروزی‌اش رسانند به این دلیل مخالفت کنیم که فلان انحرافها را دارد، یا فلان زیاده‌رویها ازش سرزده، یا فلان کوتاهیها...»

محسن گفت: «پس به عقیده شما باید به حاکمیت بابت این انحرافهایش جایزه داد؟»

عباس آقا جواب داد: «نه. انسان شریف و آزاده به هیچ حکومتی بابت انحرافهایش جایزه نمی‌دهد بلکه با آن مبارزه می‌کند. منتهی عرض بنده این است که اولین شرط یک مبارزه معقول و نتیجه‌بخش این است که انسان تشخیص بدهد انحراف در کجاست، در چیست. اگر ذات حکومت منحرف و فاسد است انسان وظیفه دارد با ذات آن حکومت، با هستی آن حکومت مبارزه کند. مبارزه کند تا از ریشه بکندش. چون چیزی که ذاتاً منحرف و فاسد است اصلاح شدنی نیست. ولی اگر نه، ذات حکومت سالم است ولی این جزش فاسد است یا آن سیاستش غلط است انسان باید با این جزء فاسد یا آن سیاست غلط مبارزه کند نه با کل حکومت. چون در این صورت با چیزی مبارزه کرده که اساساً سالم است و هیچ بعید نیست که در اثر این مبارزه آن حکومت سالم را تضعیف کند و باعث سرنگونی‌اش بشود. بنده بعد از چندین و چند سال مبارزه سیاسی این‌طور فهمیده‌ام که در مبارزه سیاسی بزرگترین مشکل همین است که آدم بفهمد دارد با چه مبارزه می‌کند. با ریشه فاسد، یا به خاطر یک یا چند شاخه فاسد تبر برداشته افتاده به جان ریشه سالم؟ غفلت از این مشکل خیلی‌ها را، خیلی از آدمهای شریف و خوش‌نیت و پایبند اصول را، به راههای غلط کشانده. بگش، در مبارزه ملی شدن صنعت نفت، آقای کاشانی، آقای کاشانی مرد خیلی شریف حقیقتاً پاک‌نیتی بود که همه عمر با استعمار مبارزه کرده بود. خود من به ایشان خیلی اعتقاد و ارادت داشتم. «ادامه دارد»

طرح کنند
به مقابله
آزی خیر؟
ت از
سود، این
ضریان‌های
می دولتی
دارد یک
گزاری‌های
راین دولت
رده و در
ضع گیری
ترا که ما
ی مطرح
ش طراحی
ر مندان یا

می کنم،
عه رو به
که از
ی - هنری
ثبات یک
در واقع
ک ساختار
یجاد یک
نی شکل
غات ما
ر مورد آن
احدی از
ین باعث
که در
د حرکت
ل واحدی

نام اعظم
یا رحمن یا
را توأمان
یا یک دارو
کنیم خداوند
ت و کدام
«نو» بر
س تیریزی
ود و سیمان
ی روحی و
لسانه»، به
تسایز این
ه تاکنون از

فروغ بهمن پور

پس از یکسال از روی کار آمدن دولت خاتمی آیا تغییری در وضعیت موسیقی کشور ایجاد شده است؟

فخرالدینی - تغییری در جزئیات حاصل شده اما هنوز وضعیت موسیقی ما کاملاً مشخص نشده است با وجد و تلاش هایی که در وزارت ارشاد به خصوص از سوی دکتر مهاجرانی وزیر هنرشناس، انجام می پذیرد، قدم اساسی برداشته نشده است اما معتقدم که این تلاش ها چون با نیت خیر است حتماً به ثمر می رسد.

هنرمندان موسیقی از دولت آقای خاتمی چه انتظاراتی دارند؟

فخرالدینی - یکی از انتظارات ما تأسیس هنرستان های موسیقی در شهرستان ها و تهران است. به اعتقاد بنده پایه و اساس موسیقی آینده مملکت ما در همین هنرستان ها شکل می گیرد. دیگر اینکه ما انتظار داریم مکتب خانه هایی در شهرستان ها ایجاد شود یعنی اینکه مثلاً یک استاد دوتار در اطراف مشهد یا تربت جام و ... که بسیار چیره دست است ولی امکانات تدریس را ندارد. با توجه به این امر که موسیقی آنها دست نخورده و غنی است، تأسیس این مکتب خانه ها مانع از بین رفتن موسیقی آنها و باعث اشاعه موسیقی اصیل می شود. مطلب دیگر اینکه باید تعداد کنسرتها و تکرار آنها افزایش پیدا کند که این خود خیلی لازم است. این واقعیت است که هم مردم و هم هنرمندان نیاز به صحنه دارند که اگر این صحنه را از آنها بگیریم در حق هر دو ظلم شده زیرا مردم می خواهند موسیقی به طور زنده داشته باشند و حضور هنرمندان محبوب خود را روی صحنه و کنار خودشان حس کنند و خیلی از مسائل دیگر که از حوصله بحث خارج است.

در جلسات متعددی که در وزارت ارشاد با حضور وزیر داشته ایم تمام این مسائل مطرح شده. قدر مسلم اینکه تمام ما در انتظار چنین تحولاتی در زمینه موسیقی در زمان تصدی دکتر خاتمی هستیم. به هر حال هنوز گام اساسی برداشته نشده.

در حال حاضر اهل موسیقی از چه مسأله ای نگرانی دارند؟

فخرالدینی - همانگونه که قبلاً گفتیم هنوز وضعیت موسیقی ما کاملاً مشخص نیست. واقعاً هنوز سیاست صدا و سیما برای ما کاملاً آشکار نشده. برای من همواره این سؤال وجود دارد که چرا در حالی که هدف برنامه های تلویزیون باید مبارزه با تهاجم فرهنگی و حراست از مظاهر و آثار نفیس و ارزنده هنری و فرهنگی کشور ما باشد، اصراری هست که در برنامه های بسیار نادر بخش موسیقی تلویزیون تصویر نوازنده و سازش از نظر پنهان باشد. تا آنجا که بسیاری از مردم با ذوق ما نام آهنگسازها، نوازنده ها و حتی سازها را شنیده اند اما شکل آنها را تاکنون ندیده اند. دیده ام که برخی از جوانان عاشق یک استاد موسیقی هستند که تاکنون او را ندیده اند فقط صدای سازش و آهنگ هایش را دوست دارند.

مسأله دیگر که شاید خود شما خیلی زیاد آن را دیده و شنیده اید اینکه مثلاً هنگام بخش یک اثر خیلی خوب و باارزش ناگهان صدا قطع می شود و یک آهنگ دیگر جایگزین می شود. این یعنی اینکه صداوسیما به احساس مردم

بی توجه است. چرا باید جلوی این لذت سالم گرفته شود. من به عنوان یک موزیسین که سالهای زیادی در خدمت مردم بوده ام، انتظار داشتم که برخی از موانع برداشته شود. مثلاً چرا از حضور خانمها در زمینه تک خوانی جلوگیری می شود؟ آیا به حق نیست که همه می گویند موسیقی همیشه مظلوم بوده؟ چرا در سینما و تئاتر و مناصب اداری مثل مهمانداری هواپیما و ... خانمها حضوری فعال دارند اما حضورشان در موسیقی آنقدر کم رنگ است که اصلاً حس نمی شود و چرا هنوز تک خوانی برای خانمها آزاد نشده چرا که من معتقدم که اگر از این مسأله همچنان جلوگیری کنند پنجاه درصد احساس شاعر و آهنگساز و حتی خود مردم هردوست از بین می رود.

گفتگو با فرهاد فخرالدینی آهنگساز

به احساس مردم توجه نمی شود

متأسفم که در عصر آزادی و پیشرفت کشور شاهد برخی مسائل و طرح آنها در مجلس «طرح انطباق» هستیم. همین مسائل نگرانی مردم را دوچندان می کند.

از دوم خرداد یک سال گذشته آیا در روال کار شخص شما به عنوان آهنگساز پرکار تغییری ایجاد شد؟

فخرالدینی - من کار خودم را مطابق گذشته انجام می دهم و اکنون بیشتر فعالیتیم در منزل در کار آموزش متمرکز است.

یعنی دست شما در ساختن آهنگ بازتر نشده؟

فخرالدینی - بله. با خیلی از مسائل برخورد بهتری می شود. البته باید بگویم که من در دولت گذشته مشکل خاصی نداشتم اما اکنون ما روی خوش از وزیر ارشاد را بیشتر حس می کنیم و خوشحالییم از بابت اینکه ایشان با جدیت تمام پیگیر کارها هستند. البته حتماً او مشکل و موانع زیادی دارد که انشا، الله

گفتگو با حمید سمندریان کارگردان تئاتر

آزادی آن نیست

برای هنرمندانشان قائلند. مهمترین مجسمه ها، نقاشیها و ... از تصویر هنرمندان بویژه هنرمندان موسیقی دارند مثلاً عکس پتهوون را در مارک آلمان می بینیم در حالیکه شاید در ایران حتی خیلی ها اسم بزرگترین اساتید را نمی دانند که شناساندن و معرفی کردن آنها وظیفه مطبوعات، صدا و سیماست. منظورم از هنرمند کسی است که سالها زحمت کشیده تا به مدارج عالی رسیده از خیلی راحتیا و خوشیهای زندگی چشم پوشیده است. یک هنرمند حق دارد که هنرش را آنگونه که خودش می خواهد عرضه کند. نتیجه زحمات چندین ساله هنرمندان همین نعماتی است که بعضاً بطور نادرست و نیمه کاره از صداوسیما پخش می شود. اگر آهنگساز و نوازنده را به مردم معرفی کنند چه اتفاق خاصی می افتد؟ آیا مردم هم حق ندارند که بدانند چه کسی این نعمات دل انگیز و محبوب را خلق و اجرا کرده با توجه به تحقیقاتی که من داشتم این مشکل فقط در جامعه ماست و به هنرمندان در کشوری که مهد تمدن و هنر است اینگونه ظلم می شود.

در بخش موسیقی در صداوسیما تغییرات چشمگیری حس می شود آیا شما از این وضعیت راضی هستید یا اینکه نظر شما راجع به موسیقی صداوسیما چیست؟

فخرالدینی - آنچه من از دید یک کسی که سالها در این راه بوده، می گویم این است که با کمال تأسف و تأثر موسیقی در صداوسیما به جز موارد نادر بسیار بی ارزش و مبتذل است به عنوان موسیقی فیلم آهنگهایی پخش می شود که ارتباطی با کل مجموعه ندارد و بنده با توجه به اینکه سالها در هنرستان و دانشگاه ها تدریس کرده ام خیلی از سازندگان این آهنگها را نمی شناسم و نمی دانم مطابق چه ضابطه ای آنها وارد این کار شده اند.

مرز آزادی برای هنرمندان را چه کسی باید تعیین کند؟

فخرالدینی - این واقعیت است که جامعه به سوی آزادی حرکت می کند. معتقدم که خود مردم باید این مرز را مشخص کنند و ما نمی توانیم به آنان تکلیف کنیم که چون ما در زمینه موسیقی تحقیقات زیادی کرده ایم بهتر از شما تشخیص می دهیم که کدام موسیقی را باید بشنوند نباید برای جوانان محدودیت ایجاد کنیم. موسیقی مثل رودخانه ای است که از هزاران سال پیش در جریان بوده طبیعی است اگر زمانی جلوی رودخانه را بگیریم، آب پشت سد جمع می شود و اگر زمانی سد را برداریم این آب خیلی خروشان به حرکت خود ادامه می دهد و آن موقع خطر این وجود دارد که همه نوع موسیقی وارد بازار شود. که اکنون این نشانه ها را شما می بینید خوانندگانی که از مملکت مهاجرت کردند و رفتند اکنون به تقلید از آنها پرداخته شده. تازه اگر راهها بازتر شود واقعاً چه اتفاقی می افتد؟ در زمینه کار من آزادی این است که بدانیم چه بسازیم و بخواهیم و بشنوم. نباید به یک جوان دیکته کنیم که تو اجازه نداری به موسیقی که علاقه مندی گوش نکنی و اینگونه سختگیرها نتیجه معکوس دارد.

همه برطرف می شود. لازم به ذکر است که بخش مهم امور موسیقی مملکت ما در دست وزارت ارشاد نیست.

جایگاه هنرمندان موسیقی را در این یک سال در صدا و سیما چگونه بررسی می کنید؟

فخرالدینی - متأسفانه هنرمندان موسیقی ما هم مثل خود موسیقی مظلوم واقع شده اند. باید به موسیقی به عنوان یک هنر والا و ارجمند نگاه کنیم. موسیقی ما هنوز جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است.

هنر موسیقی را وسیله ای قرار داده اند برای پرکردن اوقات خالی صداوسیما یا پخش آگهی های تجاری. اگر فیلمی ساخته شده البته به استثنای چند موارد موسیقی به عنوان یک افکت یا صدا ساخته می شود ما هنوز یک برنامه کامل موسیقی در صدا و سیما نداریم. هنرمندان موسیقی هم با این وضع مشکل زیادی در راه خود دارند. ببیند شما در خارج از کشور چه ارج و احترامی

به سوی اتفاقات هنری است که می افتد و نیز پیش بینی های هنری که می شود. به خصوص در زمینه هنرهای نمایشی که تقریباً زندگی من وقف آن شده، بنابراین هرگاه افق روشنی در اتفاقات هنری مملکت بیستم طبیعی است که امیدوار می شوم و لبخند بر چهره ام می نشیند. اکنون هم زمانی است که برای من و همکارانم این شرایط ایجاد شده است و می بینم با وجود تمامی موارد بازدارنده که وجود دارد، منجمد ضیق مالی و در حقیقت ضعف در اقتصاد مملکت، به هنر به شکل محسوس بهای جدیدی داده می شود. بنابراین دلیلی وجود ندارد که از این لحاظ افق را روشن نبینم. برای اینکه اعتقاد دارم اگر هنر، واقعاً هنر روشنگر و پیونده ای باشد، می تواند به اجتماع خودش کمک کند. اگر چه این کمک علنی و به ظاهر نباشد، اما بی شک این هنر به صورت نامحسوس ولی حتمی اثرگذار می شود، اما اگر تداوم داشته باشد، نتیجه مطلوب خواهد بود. مثل این است که یک روز تصمیم بگیرید رشد یک نهال را

معجزه گفت و گو

بخش دوم

عوامل بازدارنده گفت و گو

علی پایا

اشاره:

در شماره قبل بخش اول از نوشتار «معجزه گفت و گو» را خواندیم. اینک بخش دوم این مقاله به خوانندگان عزیز تقدیم می شود.

گروه اندیشه

اینگونه سلطه طلبی تمام عیار بر جمع، لااقل در برخی برهه ها مورد نظر و خواست پاره ای از صاحبان قدرت بوده است. یک نمونه چشمگیر از این نوع رویکرد، پدیده مک کارتیسم در آمریکا در دهه ۱۹۵۰ است که طی آن به تحریک سناتور جوزف مک کارتی، بخش قابل توجهی از ابزارهای حکومتی به شیوه ای کاملاً قابل مقایسه با روش های مورد استفاده استالین، در خدمت شناسایی و شکار به اصطلاح چهره های کمونیست یا طرفدار کمونیسم در میان دانشمندان، نویسندگان، هنرمندان، اساتید و سایر شهروندان آمریکایی قرار گرفت و شقاق عظیمی در بدنه جامعه به وجود آورد.

مقابله با خطر ضد - گفت و گو، از طریق تشویق افراد به گفت و گو و آموزش این هنر، و از رهگذر یادآوری مکرر این نکته امکان پذیر است که از طریق گفت و گوهای سازنده است که می توان آفتابی را که جامعه را مورد تهدید قرار می دهد، از آن دور ساخت.

۴ - ضرورت آموزش هنر گفت و گو

علی رغم توجهی که در سال های پایانی قرن بیستم در سطح جهانی به گفت و گو و اهمیت آن مبذول شده، به مساله آموزش این هنر ظریف کمتر عنایت گردیده است. در سینما و تلویزیون که به اعتباری قدرتمندترین رسانه های گروهی به شمار می آیند، هر روز بیش از روز پیش بر تقلیل گفت و گوها و تأکید بر جنبه های بصری اصرار می شود. سلطه سینمای هالیوود بر بازار سینمای جهان سبب شده که از رونق فیلمهای اروپایی که در آنها بر گفت و گوهای تأکیدی می شود که هم از نظر ادبی خوش ساخت بودند و هم از حیث محتوی پرمایه، به شدت کاسته شود.

رسانه رادیو نیز هرچند در آن می توان یک کتاب با حجم متوسط را طی ده تا دوازده ساعت خلاصه کرد، با این محدودیت بزرگ مواجه است که به شونده این امکان را نمی دهد که جملات و عباراتی را که می پسندد، دوباره بشنود، یا آنکه مدتی مکث کند، به تأملی درباره آنچه شنیده پردازد و پس از آن دنباله مطلب را از سر گیرد. این محدودیت بزرگ که عیناً در برنامه های جدی تر تلویزیون نیز مشهود است، سبب می شود، مخاطب این دو رسانه نتواند پیکره منسجم و متلاطمی از معرفت فراهم آورد.

درباره روزنامه ها باید سخن جین اوستین نویسنده مشهور انگلیسی را تکرار کرد که معتقد بود آنکه تنها روزنامه می خواند قادر نخواهد بود گفت و گوی ثمربخشی را برگزار کند. کتاب و تئاتر نیز که برای آموزش راز و رمز هنر گفت و گو مناسب ترین رسانه ها محسوب می شوند، در زمانه جدید کمتر مورد توجه قرار دارند و این خطری است که آگاهان نمی باید از آن غفلت ورزند و در برابر آن بی تفاوت بمانند.

۵ - منطقی موقعیت و نتایج ناخواسته

در مسائل اجتماعی، همواره تغییراتی که در یک یا چند عامل از عوامل مؤثر در ایجاد یا حفظ یک وضع و حال خاص پدید می آید، می تواند به بروز تغییرات گسترده و پیش بینی نشده ای دود دیگری عوالم موجود در محیط منجر گردد. کاوش هایی که در حوزه علوم زیستی به انجام رسیده، نور تازه ای بر این نکته افکنده است:

پژوهشگرانی که در قلمرو تطور موجودات زنده به تحقیق پرداخته اند، به نکته بدیعی پی برده اند که برای آن نام «تطور همزمان co - evolution» را برگزیده اند. محیطی را در نظر بگیرید که در آن شماری قورباغه و مگس به تعادل زیستی رسیده اند و در کنار یکدیگر زندگی می کنند. اگر بر حسب تصادف و در جریان یک جهش ژنتیکی قورباغه ها به زنی مجهز شوند که زبانی چسب دار به آنها اعطا بکند، چه وضعی پیش خواهد آمد؟ در گذشته زیست شناسان چنین می پنداشتند که مجهز شدن قورباغه ها به این توانایی تازه، موجب نابودی کلی نسل مگس ها در آن محیط خاص

شیوه های خاص آموزش در دوره های دانشگاهی و پیش دانشگاهی سبب شده تا افراد تحصیل کرده عموماً در دو گروه کاملاً متمایز جای گیرند.

یک گروه کسانی هستند که با زبان ریاضیات و علوم روز آشنایی دارند و گروه دیگر آنانند که به ادبیات و هنر علاقه مندند

گفتار پر طمطراق سرشار از تعقید و ظاهراً عمیق احیاناً به کار ساکت کردن مخاطب می آید اما به کشف حقیقت یا بهبود شرایط کمکی نمی کند.

هر چند پختگی اندیشه غالباً با پختگی کلام همراه است چنین نیست که پیچیدگی کلام لزوماً نماینده ژرفی اندیشه باشد

۲ - ضرورت بازنگاه داشتن باب گفت و گو و لزوم اتخاذ رهیافت مشفقانه

انجام یک گفت و گوی پرثمر در گسرو رویکرد مشفقانه شرکت کنندگان در گفت و گو است. سخن گفتن میان کران گفت و گو نیست: هر یک کلام خود را باز می گوید، بی آنکه گوش برای شنیدن سخن مخاطب داشته باشد. شوهری که به سخنان همسرش از صمیم دل گوش فرا نمی دهد، مادری که فرزند نوجوانش را کوچکتر از آن می داند که به گفته هایش توجه کند، کارفرمایی که شنیدن مطالب کارمندان را مایه متماد شدن آنان به شمار می آورد، استادی که مشارکت دانشجویان را در بحث و فحص محل نظم تلقی می کند، مسؤولی که به عوض گفت و گو با مخاطب، به شیوه قاضیان محاکم تفتیش عقاید از او بازجویی می کند، رجل سیاسی که می پندارد تنها ارائه یک طرفه رهنمودها و عرضه بیانات به ظاهر حکیمانه سبب تحکیم موقعیتش در میان شهروندان می شود، هیچ یک نمی توانند از برکاتی که بر انجام گفت و گوهایی پرثمر مترتب می شود، بهره مند گردند.

داستان عیادت کر از بیمار که در مثنوی به شیوایی ذکر شده تمثیل مناسبی است برای بیان چال بسیاری از کسانی که عمدتاً در کشورهای در حال پیشرفت و احیاناً در کشورهای پیشرفته دعوی یا نیت اصلاح امور اجتماع را دارند اما چنان به باورها و ذهنیات خود دلخوشند که سخن بدنه جامعه را نمی شنوند و علی رغم ابراز ناراحتی مخاطبین، همچنان به شیوه ای که می پندارند مناسب ترین است، امور را به پیش می رانند، و البته جای تعجب نیست که با نتایجی خلاف آنچه که در نظر داشته اند مواجه می شوند.

در بین اقوام و گروه ها و مردمی که به امکان برقراری و استمرار گفت و گو باور دارند، بخت یارترین و سعادتمندترین، آنان هستند که راه را برای ظهور و بروز بیشترین انواع گفت و گوهای ثمربخش هموار کرده اند. بهترین نوع گفت و گو، آنست که در آن هر یک از مخاطبین، علاوه بر فصل مشترکی که با مخاطب خود دارد، چیزی اضافه بداند و عرضه کند، که برای دیگری تازه و شنیدنی و نکته آموز باشد.

اما نقش بسیار پر تأثیر گفت و گو در ایجاد تحولات اساسی در سطوح فردی و اجتماعی چنانست که نمی توان آن را صرفاً به همین نمونه ایده آل محدود ساخت و سقراط خود را «قابل اندیشه ها» می نماید و مقصودش آن بود که با دلسوزی و شفقت یک دایه به دیگرانی که احیاناً از توانایی های لازم برای شروع و تداوم گفت و گوهای سازنده برخوردار نبودند کمک می کند تا به اندیشه های نو دست یابند.

اهتمام برای باز نگاه داشتن راه گفت و گو برعهده آنانست که از توانایی بیشتری در این زمینه برخوردارند. اگر به این نکته توجه شود که هر یک از اعضای جامعه، به اعتبار دیدگاه خاص و تجربه منحصر به فرد خویش، واجد اطلاعات و دانسته هایی است که احیاناً در اختیار دیگران قرار ندارد و می تواند برای آنان نکته آموز باشد، آنگاه اهمیت باز نگاه داشتن باب گفت و گو روشن تر خواهد شد.

۳ - باستان از تأثیر عوامل بازدارنده گفت و گو

الف - مغلق گویی راهگشا نیست

گفتار پر طمطراق، سرشار از تعقید و ظاهراً عمیق، احیاناً به کار ساکت کردن مخاطب می آید، اما به کشف حقیقت یا بهبود شرایط کمکی نمی کند. هر چند پختگی اندیشه غالباً با پختگی کلام همراه است، چنین نیست که پیچیدگی کلام لزوماً نماینده ژرفی اندیشه باشد. پیچیدگی بیش از حد می تواند در راه ایجاد ارتباط سازنده میان مخاطبان و در نتیجه در راه رشد معرفت موانع جدی و اساسی به وجود آورد. دزواقع به کسانی و مکاتبی را که بر مغلق نویسی و دشوارگویی به عنوان یک ارزش اصرار دارند، می باید به دیده تردید نظر کرد: پیچیدگی واقعیت نباید بهانه و توجیهی شود برای دشوارنویسی و دشوارگویی. استفاده از مدل های حاوی فرض های ساده کننده در همه

محدوده ساخت و سقراط خود را قابله اندیشه‌ها می‌نماید و مقصودش آن بود که با دلسوزی و اشتیاق یک دایه به دیگرانی که احیاناً از توانایی‌های لازم برای شروع و تداوم گفت‌وگوهای سازنده برخوردار نبودند کمک می‌کند تا به اندیشه‌های نو دست یابند.

اهتمام برای باز نگاه داشتن راه گفت‌وگو برعهده آنانست که از توانایی بیشتری در این زمینه برخوردارند. اگر به این نکته توجه شود که هر یک از اعضای جامعه، به اعتبار دیدگاه خاص و تجربه منحصر به فرد خویش، واجد اطلاعات و دانسته‌هایی است که احیاناً در اختیار دیگران قرار ندارد و می‌تواند برای آنان نکته آموز باشد، آنگاه اهمیت باز نگاه داشتن باب گفت‌وگو روشن تر خواهد شد.

۳- کاستن از تأثیر عوامل بازدارنده گفت‌وگو

الف- مغلق‌گویی راهگشا نیست

گفتار پرطمطراق، سرشار از تعقید و ظاهراً عمیق، احیاناً به کار ساکت کردن مخاطب می‌آید، اما به کشف حقیقت یا بهبود شرایط کمکی نمی‌کند. هر چند پختگی اندیشه غالباً با پختگی کلام همراه است، چنین نیست که پیچیدگی کلام لزوماً نماینده ژرفی اندیشه باشد. پیچیدگی بیش از حد می‌تواند در راه ایجاد ارتباط سازنده میان مخاطبان و در نتیجه در راه رشد معرفت موانع جدی و اساسی به وجود آورد. در واقع به کسان و مکاتبی را که بر مغلق‌نویسی و دشوارگویی به عنوان یک ارزش اصرار دارند، می‌باید به دیده تردید نظر کرد: پیچیدگی واقعیت نباید بهانه و توجیهی شود برای دشوارنویسی و دشوارگویی. استفاده از مدل‌های حاوی فرض‌های ساده‌کننده در همه حوزه‌های معرفتی و عملی، و از جمله در حوزه کاربرد زبان، می‌تواند راه گشای فهم بهتر و عمل مؤثرتر باشد.

ب- استفاده افراطی از زبان تخصصی

تخصصی شدن امور و مشاغل نیز عامل دیگری است که امکان برقراری گفت‌وگوهای پرثمر را کاهش می‌دهد. ابداع و کاربرد گسترده، پرشتاب و بی‌وقفه واژگان تخصصی در حوزه‌ها و شعبه‌های مختلف علوم سبب شده که امروزه حتی آنان که در رشته‌های فرعی یک شاخه اصلی علمی به تحقیق مشغولند در فهم سخن یکدیگر با دشواری روبه‌رو شوند. به عنوان مثال آنکه در شیمی آلی تخصص دارد زبان همکار خود را که متخصص شیمی غیرآلی است در نمی‌یابد و فیزیکدانی که به مطالعه رفتار پدیدارها در دماهای بالا اشتغال دارد موضوع مشترکی با همتای خود که رفتار پدیدارها را در دماهای پایین مورد بررسی قرار می‌دهد، پیدا نمی‌کند.

دشواری عدم مفاهیم تنها به اهل علم محدود نمی‌شود. در واقع مشکل وقتی به ارتباط میان دانشمندان و اهل هنر و ادب می‌رسد دو چندان می‌گردد. سه دهه قبل یکی از اساتید دانشگاه کیمبرج به نام س. پ. اسنو C.P. Snow که هم فیزیکدان و هم مورخ علم و هم اهل ادب و نویسنده و رمان‌نویس بود، کتاب پرآوازه‌ای منتشر ساخت با نام دو فرهنگ و هنر آن با شیوایی هرچه تماستر به تحلیل این نکته پرداخت که شیوه‌های خاص آموزش در دوره‌های خاص آموزش در دوره‌های دانشگاهی و پیش‌دانشگاهی سبب شده تا افراد تحصیلکرده عموماً در دو گروه کاملاً متمایز، جای گیرند. یک گروه کسانی هستند که با زبان ریاضیات و علوم روز آشنایی دارند و گروه دیگر آنانند که به ادبیات و هنر علاقه‌مندند. اگر اعضای این دو گروه بر حسب اتفاق در محفلی در کنار یکدیگر گرد آیند، هیچ نکته مشترکی برای آغاز گفت‌وگو و ادامه آن پیدا نمی‌کنند. زیرا ادیبان و نویسندگان و شعرا و هنرمندان، معمولاً از اندیشه‌های علمی و حتی کلیات نظریه‌های مشهور نظیر نظریه نسبیت یا نظریه مکانیک کوانتومی بی‌اطلاعند، و اهل علم نیز غالباً با شعر و رمان و نقاشی میانه خوبی ندارند.

صاحب‌نظران فرهنگی در مغرب زمین به این نتیجه رسیده‌اند که برای کاستن از ابعاد این دشواری بالقوه فاجعه‌آمیز می‌باید از یک سو با تغییر در ساختار رشته‌ها و مقررات دانشگاهی، و نیز تشویق تحقیقات مشترک میان چند رشته متفاوت و از سوی دیگر با ترویج آموزه‌های علمی و هنری و فرهنگی با زبانی همه فهم در میان اقشار مختلف جامعه، برقراری گفت‌وگو در سطوح مختلف را امکان‌پذیر سازند.

ج- جلوگیری از عوامل موجد خشونت

گفت‌وگو مایه ایجاد وفاق و بالندگی در میان مخاطبان است و توقف و یا تعطیل آن، سبب بروز سقاق و ستیز می‌گردد. شاید تعیین دقیق این نکته که کدام دسته از علل و عوامل منجر به توقف گفت‌وگو می‌گردند، به‌طور پیشینی میسر نباشد. نمونه‌هایی که در ذیل ذکر شده‌اند، صرفاً به معنوی از این عوامل اشاره دارند:

* یک ضرب‌المثل چینی به مسأله‌ای اشاره دارد موسوم به «مشکل

تنگند. با همکاری و همدلی می‌توان از این قالب‌های محدودیت‌آور رهایی پیدا کرد.

* نوع مسائل مطروحه و شیوه طرح آنها نیز می‌تواند تنش‌آفرین باشد. در مغرب زمین از حدود دو دهه قبل به این نکته توجه شده است که زبان و بیانی که برای ادای مقصود در مسائل اجتماعی و سیاسی مورد استفاده مسئولان یا رسانه‌ها قرار می‌گیرد می‌باید politically correct باشد یعنی با برخی از معیارها و موازین انطباق داشته باشد. به عنوان نمونه، تا چند دهه قبل در اروپا و آمریکا رسم بود که از واژه «نیگرو negro» برای نامیدن سیاهان استفاده شود، حال آنکه در حال حاضر کاربرد این واژه در گفتارها یا متون رسمی بکلی منسوخ شده است. علت این امر حساسیت منفی شدیدی است که استفاده از این واژه در میان اقلیت سیاهپوست برمی‌انگیزد و راه هر نوع گفت‌وگوی سازنده با آنان را مسدود می‌سازد.

بازنگری نقادانه در موراث فرهنگی و بررسی محققانه در اوضاع و احوال اجتماعی در سطح ملی و فراملی، زمینه‌ها و مواردی را که احیاناً می‌توانند در روابط میان افراد و گروه‌ها و ملت‌ها نقش تنش‌آفرین ایفا کنند، آشکار می‌سازد. با پرهیز از این قبیل موارد می‌توان زمینه را برای گفت‌وگوهای سازنده هموار ساخت.

د- مقابله با ضد-گفت‌وگو

تاریخ معاصر به خوبی نشان می‌دهد که بسیاری از دیکتاتورها، راولیان و سخنوران زبردستی بوده‌اند و این توانایی را داشته‌اند که مخاطبان خود را چنان مجذوب کنند که آنان از توجه به لوازم و نتایج آنچه برایشان بازگو می‌شده بکلی غافل شوند و با چشم بسته به دنباله‌روی بپردازند.

این‌گونه القای یک جانبه نظرات که در واقع نوعی رجعت به گذشته، به دوره ماقبل فراگیر شدن گفت‌وگوست، جامعه را از برکات گفت‌وگو بی‌بهره می‌سازد عوارض و خطرات بزرگی را برای آن به همراه می‌آورد. در قرن اخیر تبلیغات گسترده‌ای که در هر دو بلوک رقیب جریان داشت و هر یک از شیوه‌دیگری با عنوان «مغزشویی» یاد می‌کرد، زمینه را برای رشد رهیافت‌های توتالیتراریستی هموار کرد. هرچند توتالیتراریسم عمدتاً در فرهنگ سیاسی با نظام‌های کمونیستی مترادف شده است، اما نباید فراموش کرد که حتی در مغرب زمین نیز،

مسلطی از معرفت فراهم آورد.

در باره روزنامه‌ها باید سخن جین آوستین نویسنده مشهور انگلیسی را تکرار کرد که معتقد بود آنکه تنها روزنامه می‌خواند قادر نخواهد بود گفت‌وگوی ثمربخشی را برگزار کند. کتاب و تئاتر نیز که برای آموزش راز و رمز هنر گفت‌وگو مناسب‌ترین رسانه‌ها محسوب می‌شوند، در زمانه جدید کمتر مورد توجه قرار دارند و این خطری است که آگاهان نمی‌باید از آن غفلت ورزند و در برابر آن بی‌تفاوت بمانند.

۵- منطقی موقعیت و نتایج ناخواسته

در مسائل اجتماعی، همواره تغییراتی که در یک یا چند عامل از عوامل مؤثر در ایجاد یا حفظ یک وضع و حال خاص پدید می‌آید، می‌تواند به بروز تغییرات گسترده و پیش‌بینی نشده‌ای دودیدگر عوامل موجود در محیط منجر گردد. کاوش‌هایی که در حوزه علوم زیستی به انجام رسیده، نور تازه‌ای بر این نکته افکنده است:

پژوهشگرانی که در قلمرو تطور موجودات زنده به تحقیق پرداخته‌اند، به نکته بدیعی پی برده‌اند که برای آن نام «تطور همزمان co-evolution» را برگزیده‌اند. محیطی را در نظر بگیرید که در آن شماری قورباغه و مگس به تعادل زیستی رسیده‌اند و در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند. اگر بر حسب تصادف و در جریان یک جهش ژنتیکی قورباغه‌ها به ژنی مجهز شوند که زبانی چسب‌دار به آنها اعطا یکنند، چه وضعی پیش خواهد آمد؟ در گذشته زیست‌شناسان چنین می‌پنداشتند که مجهز شدن قورباغه‌ها به این توانایی تازه، موجب نابودی کلی نسل مگس‌ها در آن محیط خاص خواهد شد. اما مطالعات تازه نشان داده که تحولاتی که در محیط به وقوع می‌پیوندد به مراتب پیچیده‌تر است: تغییر در توانایی قورباغه‌ها سبب می‌شود تا مگس‌ها نیز برای تداوم بقا، دچار تغییراتی شوند. به عنوان مثال نسل بعدی مگس‌ها ممکن است مجهز به ژنی گردد که قادر به تولید ماده‌ای شیمیایی برای خنثی کردن چسب زبان قورباغه‌ها باشد، یا آنکه نیروی دید قویتر یا قوت بال‌زدن بیشتر به مگس‌ها اعطا کند. به این ترتیب تغییر یک عامل در محیط موجب بروز تغییراتی در دیگر اجزا موجود در محیط می‌شود، و در نتیجه همه عوامل موجود، به تراز بالاتری از پیچیدگی زیستی ارتقا پیدا می‌کنند. این سیر صعودی البته تا ابد ادامه نخواهد یافت. در جریان فراگرد ازدیاد پیچیدگی، اگر شتاب تحول یک ارگانیسم، از دیگر ارگانیسم‌ها بیشتر باشد، می‌تواند بر آنها غلبه کند. در این صورت شرایط تازه‌ای در محیط حکمفرما خواهد شد، و مسیر تحولات در مجرای تازه‌ای جریان خواهد یافت.

مدل‌های مربوط به تطور زیستی را می‌توان، با رعایت شرایطی، در مورد تطور اندیشه‌ها، و تطور جوامع نیز، به کار گرفت. در آغاز این قرن هنگامی که انقلاب بلشویکی در روسیه ژنری به وقوع پیوست، شرایط محیطی دچار تغییر شد: ایدئولوژی انقلابی‌ها رگسیتیم، همانند چسب زبان قورباغه‌ها، نوعی برتری برای یکی از بازیگران در صحنه سیاست جهانی به ارمغان آورد. کشورهای سرمایه‌دار در برابر این تحول واکنش نشان دادند و کوشیدند تا خود را از تبعات این تحول جدید مصون بدارند. این تلاش که به صورت نوعی سخن گفتن میان‌کران (دو ایدئولوژی رقیب) به مدت بیش از هفتاد سال ادامه پیدا کرد، تحولات عدیده‌ای را در محیط سبب شد، و به ارتقاء درجه پیچیدگی عوامل موجود در محیط انجامید، و در نهایت به دلیل بازماندن یکی از دو طرف از انطباق با شرایط نویدید، به بی‌اعتبار شدن آموزه‌های آن منجر گردید.

لزومی ندارد که ارتباط که میان ارکان و اجزای مختلف یک محیط برقرار است، خصمانه و دشمنانه باشد. در طبیعت نمونه‌های زیادی از آنچه که «ارتباط سازنده و مشفقانه ارگانیسم‌ها Symbiosis» نامیده می‌شود به چشم می‌خورد. نمونه‌های مشابه را می‌توان با توسع در استعاره در حوزه‌های دیگر نیز مشاهده کرد. به عنوان مثال از زمانی که بیکن در قرن شانزدهم میلادی سلطه بر طبیعت را به عنوان یکی از اهداف اصلی رشد علم اعلام داشت، تا همین اواخر، سخن گفتن انسان با طبیعت، خصمانه بود. اما اکنون، بشر تا اندازه زیادی به این نکته پی برده که از راه یک ارتباط سازنده و یک گفت‌وگوی مشفقانه با طبیعت، بهتر می‌تواند بقا و رشد خود را تضمین کند. در حوزه‌های سیاسی و اقتصادی و اجتماعی در سطح بین‌المللی نیز، توجه به این نکته که ارتباط سازنده Symbiosis و گفت‌وگوی مشفقانه، بهتر از رهیافت‌های خصمانه می‌تواند به حصول نتایج مناسب منجر شود، موجب گردیده تا تلاش برای ایجاد اتحادیه‌های بزرگ، نظیر اتحادیه اروپا، شتاب بیشتری پیدا کند.